

II-47954 II 47954 1000
БАНКАНСКА ЦАРИЦА

ДРАМА У ТРИ РАДЊЕ.

ОД

НИКОЛЕ И.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJLIVIC

Цетиње, 1886.

у државној штампарији.

Сва права задржана.

Бр. 890.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURDE
CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

БАЛКАНСКА ЦАРИЦА

ДРАМА У ТРИ РАДЊЕ.

ОД

НИКОЛЕ I.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Цетиње, 1886.

У државној штампарији.

Сва права задржана.

Бр. 890.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

DURĐE
CRNOJEVIĆ

K. 7021/62

БАЛКАНСКА ЦАРИЦА.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Тешико ми је ширит' крила
Кроз поворе тол'ких зала, —
Ал' још ни сад сриска вила
Не би надом очајала.
Још он не би изнемог'о,
Још би Србија ренут' мог'о
Прек'о мора, преко гора
Својој срећи да поврви,
Да не има, ох, злотвора
Од свог млека, своје крви.

Змај-Јован Јовановић.

ЦРНОГОРСКА
NACIONALNA
BIBLIOTHEKA
CRNE GORE ĐURDE
CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Када преста бојна
Да се наћом тором вије,
Када преста топ и пушка,
И крв људска да се лије ;
 Кад прекиде лелек горки
 Од јунака сирочади,
 И матера и сестара
 И невјеста љинних млади' ;
Кад на међе отаџбине
Сад душмана, веле, није,
И настуни даи данашњи
Неизвјесно примирје :

Ја сам браћу преосталу
Искупно, изљубно,
И за дружбу под оружјем
Липјено им захвално.

Вијенце смо ловорике
По заслуги дијелили,
А животе опет наше
Српству милом памјенили.

Али вама ко се може
Одужити Црногорке ?
Кад *ви* само *умијете*
Уставити сузе горке,
Сузе, које *пучи* *часи*
Муџа, оца, брата, сина
Из псјжнијех ваших срца
Тржу, ваде из дубина !

Ви сузама остављате
Друго мјесто, друге дане,
А јуначки нас пратите
На бојеве и мејдане.

Срцу нашем снас је пречи
Опстанак нам домовише,

А пошто се битке сврше
Ожалите ко погине.
Прелијепом записјевком
Ријеђате њина дјела,
А нас живе напајате
На прегнућа друга смјела.

Босе, гладне, трудне, наге
За нама се потуцате
По граница' домовине
Да нам скромни тајни дате.

Ви нијесте од мање
Кад живе мукe,
Воде, праха и
NACIONALNA BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURĐEVIC

Пружају нам ваше руке ;
Врх прамова густог дима,
Тога праха што горимо
Крај символа, крст-слободе,
Ваш анђелски лик видимо.

Па могах ли одољети
Мога срца врућем хару,
Да и жѣна ја заслуге
Не изнесем на олтару ?!

На олтару домовине
Те се тамјан светл пали,
Пред слободом што су наши
Мученици основали.

Ваша чуства и врлине,
Ваше жртве и прегнуће,
Ваша љубав, срце ваше
Домољубљем вазда вруће,
Мене, сестре, занијеше
У далеко доба наше,
Када памсо
Јапанци разишраше.

На сред Бете пабох жену
Вашег срца и љубави,
Ваша дјела и врлине
На уста јој хладна стави'.
Оживјех је да казује
Што је било и што бива,
И да вјечни примјер буде
Црногорских од одива.

Л Х Ц А :

ИВАН-БЕГ ЦРНОЈЕВИЋ, Господар

Црне Горе и Зете.

БОРТЕ ЦРНОЈЕВИЋ, Наслѣдник
пријестола.

СТАНКО ЦРНОЈЕВИЋ, војвода Зет-
ски, младши син Ивана-бега.

КНЕЗ ДЕАН, властелин Зетски.

КНЕЗ ПЕРУН, властелин Зетски.

ДАНИЦА, кћер Перунова.

МАРТА, нека другарица.

ИБРАИМ-АГА, посланик цара Мурата.

ВОЈВОДА ЛАЛЕ.

" ПИПО.

" КРАСО.

" ХОТО.

" ВАСО.

" ОЛИВЕР.

" ДАБИЖИВ.

ВОЈВОДА КАЛЕТА.

„ ОСТОЈА.

КАПЕТАН ЈОВАН.

СТАРАЦ, пророк.

УГЉЕША

ИВО

{ слуге Станкове.

ГУСЛАР.

Први РАЊЕНИК.

Други РАЊЕНИК.

Један ЧАСНИК.

Први ВОЈНИК.

Други ВОЈНИК.

Трећи ВОЈНИК

ОСМАН ПАША

СЕЛИМ ПАША

Један БЕГ

Људи, жене, деца и војници српски и
турски.

Збива се при савршетку XV. вијека
у пријестоници Жабљаку и њеној око-
лици.

Ч И К И.
NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ПОЈАВА I.

ЖАБЉАК. ЈЕДНА ОДАЈА ПАМЈЕ-
ШТЕНА ПО УКУСУ XV. ВИЈЕКА.
СТАНКО САМ.

Станко.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE

Живот је мучан, даи сваки горн,
„Не тако Станко!“ свако ми збори.
Не тако, мени то да се каже!
Па да сам чуваи, па да ме страже,
Ка' да сам запа' у кућу луду,
Ил' крупно нешто скривно суду!
„Не тако Књаже, по памет теци!“
Ка' да сам сулуд! па хајде реци...
Да памет стечем у ову кулу,
Овако мрачну, овако трулу!
А с' ума у њој ђаво би саша',

Но тако хоће та мудрост наша.

(Сиједа.)

Е па ћу сиђет' да памет учим,
Па памет овђе кад сву запучим,
Изаћ' ћу онда и ја у људе,
Д'ако ми рекну: паметне луде!
Бје си памети? Ако те има
У овој кули под сводовима,
Ил' тамо горе под ћеремиде,
О, сађи овђен, да људи виде
Како се памет учи сиједећи.
Благо ти Зето, Тито, син највећи
Постаће Станко, ако се шћене;
Ал' младост моја да овђе вене,
За ђеф глупака сред овог мрака?!

Жељан сам сунца и чиста зрака,
Жељан сам коња, жељан сам лова
И плавог неба широког крова,
Жељан сам у грм испећи брва,
Ах, то је живот и радост права!
Жељан сам дана, жељан љубави,
Жељан сам сјести на мекој трави,

Састанка жељан, милијех часа,
Жељан сам њеног анђелског гласа.

(Виче с једног прозора:)

Коњи, керови, све нек је справно!

(За себе:)

У лов нијесам био одавно.

(Наређује се да иде у лов и
прихватајући с једног чивилука
оружје, најприје стријелу:)

Ова је стр'јела за лаке срне,

А међед ако на мене грне

(Дохватајући један крачки мач)

Виђеће ово боде и тако,

А не види ни тад наопако!

(За тим узимајући кривој

И ово штогод ваљати може.

А сада, (обрће се око себе) добри помози
Боже!

(Узимајући једну плоску маше
њоме, да види има ли што у
њој; креће пјевајући)

Мила ми је зора плава

И прољетњег јутра пара,

Кад се лако поразмакне

Након сунца, дана цара;

Кад обгрли врх од горе
И спушта се низ главице,
Као милој око врата
Кад се просну плетенице.

(Долази Ђорђе носећи под руком
навиљак разних карата.)

Ђорђе.

Ја пђах к теби, ти у лов ка'да,
А има посла, а има рада;
Сјутра је савјет код оца Ива,
Одавно у њем' нијеси бива',
Па му је рекао, па ме послао
Да бих те с овим ја упознао.
Ја пђах к теби, ти ево пође....

Станко.

О, за то ништа, мој мили Ђорђе,
Но да сједнемо, па причај што је.

(Сједају)

Ђорђе.

(Пружа Станку једну артију)

Уговор један с Млещима то је.

Станко.

(Претрчи га очима па га лага-
но намиче на копље а да Ђорђе
не види; за себе:)

Уговор к врагу !

Ђорђе.

Из Дубровника...

Станко (за себе)

Ах, ја сам ситап тих република !

NACIONALNA
BIBLIOTHEKA
CRNE GORE
Ђорђе.
DURDE
GRNOFMIĆ

Кнез и властела славнога града

Жале се промет њихов да страда....

Станко.

Жале се ! Исток изјеше цно,
Перпер им није враг не би скрио,
Но, ка' стрв вране, опазе пару,
Служе Турцима, служе Тесару,
Једнако Христу и Мухамеду,
Па и нас хоће сад да изједу.

И овп амо !

Борђе.

(Давајући му друго писмо).

Дубровник тражи
Закон царине да се ублажи
На рукотворства и сировине.

Станко.

Ниша лукаства, њине мудрине !
Тек да огуле, да пару стеку,
Нашој престоји та браћа реку :
Све што је наше, о то је ваше,
А у свих пређе све што је наше !

(Прима писмо и напиче га на коње.)

Борђе.

То није тако ил' не знаш ништа.
Српски је брат, са српског огњишта,
Милога сваки син Дубровника.
Од вазда нам је Дубровник дика,
Богатством својим залога скупа,
Мудрошћу глава српскога трупа;
У цео Исток и у сва мора

Катарке њиног бродовља, гора,
Словенске свјету истичу боје,
Налики му морнар смијели поје,
У сваку луку на оксане
Част нам наносе са сваке стране.

Станко.

Криво се куну а криво мјере
Та наша браћа западне вјере ;
Рим, вјера њина — провала, зјало,
У ком је наше братичество пало !

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURĐE
DEJVID

Како за кога, за мене није;
Ко тако мисли нека се скрије,
Опака миса' та нек се губи !
Дубровник Зету ка' сестру љуби,
А она њега признаје братом ;
Тако се исто своји с Хрватом.
Зар православље и латиница
Нашему браству да је гробница?
Зашто нам Руси ближи би били,
Или за длаку Бугари мили ?

Црни попови с обије стране
Да они могу мени да бране,
Да ја не љубим, као год ове,
Хрватску браћу, те соколове?!
Прођи се стварат' рад вјере бруку,
С братом се држи руку под руку!

(Давајући му треће писмо).

Ово нам пишу из Смедерсва;
Тамо је мука, тамо је врева
У народ Ђурђев, а све с Јерине,
Неправде многе тамо се чине!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
STANKO.

(Набадајући на ње ово писмо)

Худа Гркиња! . . .

Ђорђе.

Ласно би мога'
Деспот овамо добјежат' с тога.

Станко.

Па нека дође, за то је лако.

Борђе.

Еј, није брате баш лако тако ;
Турцима мило то бити не ће,
Цар нам пријети и на нас креће ;
Добро је веће одложит' муку,
Д'ако нам у то ко пружи руку.

Станко.

(Мало замишљено).

Би ли нам брате, у случај нужде,
Помога' Млечић и твој таст Дужде?

NACIONALNA
BIBLIOTHEKA
Borđe.
CRNE GORE ĐURĐE
(Давајући му још некај звана)

Извјесно не знам.

Станко.

То друго што је ?

Борђе.

Ствари домаће. (Пружајући му 4.то писмо)

А писмо то је
Синоћ нам дошло од Скендер-бега
С поздравом пука албанског свега.

Помоћ нам траже, Бога не штеде,
Да војску једну тамо поведе
Ил' отац Иво, ја ил' ти, брате,
Па да нам добро за добро врате.

Станко.

О, драги Ђорђе, оца замоли
Да пођем тамо ја, да-шу оми ?

(Грли га).

Може бит' тамо стећи ћу славу;

А то остало ти је ми главу. —

Сад повола у лов из ове тмине,

Ваздух да српске одрав са планине,

А кад изидем на врх Бобије

Читаћу тамо — ове хартије.

(Показује му их на коњу, од-
лази пјевајући.)

Бан Баоши једно вече

У језеро прстен паде,

Па језеро заклинаше

Да му онет прстен даде;

А оно се немilosно

Врху њега заклошло :
Водо!—Балпа поче клетв—
Од тебе се већ не шло!

И по тада, веле, није
Воде никад капи шло,
Но је жеђу грла свога
Само вином баи гасно.
Живно Баона и сви јунаци!

Борђе (за себе)

Ово су управо твоји знаци!

Станко! Послушај, чујеш ли брата?!

(Станко се враћа.)

Та писма треба да се поврате
Опет у савјет; та писма која
Копљем прошива манитост твоја!

Станко.

(Давајући му писма с копља)

За писма коме ако је стало,
Ево их овђен

Борђе.

(Узимајући живо писма).

Тебе је мало,
Ја виђу, стало за име твоје.

Станко.

Свакоме своје а мени моје!

Борђе.

Твоја је лудост и вјетрогонство...

Станко.

А теби, оцу, — ето господство!

Борђе.

Ти си наш Станко и све је наше.

Станко.

Капац нијесам од једне чаше!

Борђе.

Тако што мож' ли рећи од руге?!
Дворови, благо, коњи и слуге
Заједно до сад је ли ни било?

Станко.

Е таман мени није то мило . . .

Ђорђе.

Отац се Иво примпче гробу ;
Доклен је жив још, ти за диобу
Не збори, чоче, да се не чује,
Да отац јадни не јадкује !
А све ће својим временом поћи,
Тал ће ти братски од брата доћи:
Ствар је природна са свим проста.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Станко.

(За себе).

Ни сва Србија није ми доста !

Ђорђе.

А спрема земље, каквог је стања,
Доста је блага, доста имања.
Не мож' ли са мношћем под једно
шљеме,
Ето ти благо, а круна мене.

Сташко.

С тобом бих, брате, мога' некако,
Ал' са Латинком не ћу никако!
Да у крв нашу латинска уђе,
У крв јуначку једна кап туђе,
Може се озват' у нараштаје,
Па нешто танко на дом остаје.

Ђорђе.

Ја сам тек вјеран, она ме чека.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Сташко.
CRNOJEVIĆ

Крв је латинска блиједа, мека,
А ова земља за вођу хоће
Онога који, онога што ће
Парати муку што народ нара:
Меков не ваља за Господара!
Наш трон уздигнут чак у облаке
Ђетина треба с громом у шаке,
Да сабљу оштру ка' муња наше
Док се над главе разведри наше!

Борђе.

Бог како за то осуди брате!
Нијесам, чоче, још сабра' свате,
А већ ми пород ти строго судиш!

Станко.

Рад бих знат' да ли Латинку
љубиш?

— И тамо оне љубити не могу —

Не љубиш ни ме, брате, по Богу,

Ах немој дамо да те ошамуће!

Латинка пије за тебе Борђе,

Но жена паника, од пашке ћуди,

А има кућа, а има људи,

Војвода, кнеза и властелина,

Ћхери им красне, пуне врлина —

Не ћу далеко, ја знадем двије:

Канстан' Јова, кнеза Милије

Ћхери су дивне, госпође праве,

Крви јуначке и крви здраве.

Ђорђе.

(За себе).

Ето их теби, ал' знаћеш сада
Како ли тешко на душу пада,
Када се тиче у наклоности!
Зларад ћу тебе мало убости.

(Јасно).

Оне су људске, није им мапе
С ни једне руке, с ни једне стране.
Латински прстен кад бих вратио,
С једном бих другом ја сретниј' био,
С неком отолом, али знат', брате?

(Станко се трза).

Од власелиника што мајку прате;
О, то је упис и љепотица!

Станко.

Реци јој име!... реци!

Ђорђе.

Даница!

(Одлази Ђорђе.)

Станко.

Што?... она... моја? Ах, пуцај
громе!

С темеља падај Иванов доме!

Даница, рече! јест или није?!

О жене, жене, отровне змије!

Можда с Балшине круне варнице

Срцем ти, умом, трепћу, Данице?

Ах мајко, мајко, ти си ми крива:

Када ме роди и даде жива,

Што ми вратићем тај не засука

Но да се мучим оввијех мука!

Ђорђији зашто дај пријес даде

Кад двије круне ти не имаде?!

Она му проста при јаду била

Што се за оца нашега слила!

С прворођењем право га чека,

Давалац круна тако је река'!

Ал' круна давач мени је дао

Цвијет на ком сам ка' лептир пао,

Цвијет са којег живот се пије,

Цвијет с ког меда — р'јека се лпје

По китном пољу душе ми младе,
Ђе љубав ниче и слатке наде....

Како ћу сада? (зове) Овамо који!

(Улази Угљеша)

Дов је одложен!

(пут Угљеше.)

Гле! ту још стоји!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ПОЈАВА II.

(Долази Даница живо веселога
лица и за њом једна послужи-
тељка носећи један огртач и
једну котарицу разнога јестива.
Даница узима котарицу и огртач
од послужитељке, ставља то на
триезу, а њу знаке, руке от-

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Још је синоћ приредила
Ово твоја мила мати,
У бој, у лов љубав њепа
И моја те Станко прати.

Станко.

(Заговорен спремајући неко ору-
жје, види за собом Даницу, живо
се обрне с презрењем:)

Ту јутрос! — од куд, драга сна-
мице?!

Даница.

Та је у Млетке, ја сам Даница.

(Хоће да га загрли.)

Станко.

(Измичући се.)

Одаће тамо, варљиви створе!

Даница.

(Опет весело к њему.)

Станко! мој Станко!

Станко.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DRUŠTVO
CRNOJEVIĆ
(Погоди у тајан ударајући.)
Одаће, море!

Даница.

(Стане.)

Што ?!

Станко.

Е ти враже, анђелског лика!

Даница.

На властелинку ни Књаз не вика!

Што ти је?

Станко.

(Зграби јој руке, па јој из близу
у очи гледа.)

Што је? Што у то око
Злочин невјерства кријеш дубоко!
Ох, очи женске, лукаве очи,
Из којих варка за варком точи!
Проз ваше очи трагови вире
Првог гријеха, а срце шире
Имате од свијета....!

Даница.

NACIONALNA BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURDE CRNOJEVIĆ

Моја мама!

Станко.

Твојему доста би круна мама!
Ђорђи'на круна, та круна што је
Спрам силне, јадна, љубави моје?!
Је ли ти река', бићеш Књагиња?!

Даница.

Књаз, круна, царство — све ми
излпња
Кад се образа мога ко дпра!

Станко.

Од нас два брата ти њега бира?

Даница.

Нијесам!

Станко.

Јеси!

Даница.

Р'јеч властелинке :

Нијесам!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Станко.
Због ња?

Даница.

Не, не! никада!

Станко.

А да... он овђе причаше сада . . .

Даница.

Што ти је прича'?

Станко.

Твоју љепоту да
обожаје.

Даница.

Борђију Књаза свако познаје,
Да није кадар за једну жену
Рећ' ријеч слабу и несмислену.
Зар Књаз, властелин, зборити
смије
За женску славу он што пије?
Не! племство наше за то је
строго!

Станко.

Ти њега цјениш веома много?!

Даница.

Цјеним вазда за властелина
И за јунака пуна врлина,
Па с тога кажем да кадар није
Говорит' за ме ријечи злије'.

Станко.

Он т' обожава и љуби здраво!

Даница.

На то му никад не дадох право,
Ни другом коме

Станко.

До само мене,
О, ти најљепша међу све жене!

(Хоче да је целива.)

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
Даница.
(Ово је га.)
CRNOJEVIĆ

Ти си за' Станко, ах ко се нада'!

Станко.

И ја сам, драга, самртно страда':
Сад Ђорђе рече, да тебе љуби,
Па љубоморства дрмнуше зуби
У ово срце гдје сама владаш.

Даница.

Па онда зашто то да сад параш?

То које само за тебе куца,
То што је чисто ка' зрак од
сунца!

Ја могу мила свијету бити,
Ја се допадам, то не ћу крити, —
Ал' моја рука и срце моје
Својине вјечне остају твоје!

(Станко хоће да је пољуби, она
се брани.)

Ни једна круна ни једног цара,
Ни што год машта, сујета ствара
Не би ме никад зачепиле,
Ни обмануле, ни превариле!

Станко.

Како си л'јепа!

Даница.

А ти си зао . . . !

Станко.

Што сам ти река', сад ми је жао!
Но хајде да се ми помиримо,

Свађицу нашу свакоме скримо
Да нико не зна . . .

Даница.

Ал' мене боли . . . !

Станко.

(Склапајућ' руке хоће да је
пољуби.)

Ево, кад ти се овако моли . . .

Даница.

(Брани се и само пружа руку.)

Е, нећу сада . . . рука је доста !

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Станко.

(Љубећи је у руку.)

Ни лијек срџбе тамо не оста ?

Даница.

Не !

Станко.

Е сад ово ти можеш лако
По овом виђет' да самн пако
За мене није као двор овн :

Пуни, замишљам, да су углови
Злослутне епле духова злије,
А коб се нека над тобом вије...
Па ја бих мога' ће брзо поћи,
Да те ко љуби миса' ми доћи,
Од мисли једне бих се убио
Ил' друго, Бог-зна што, учинио!

Даница.

Ма ће ћеш пћи, кажи ми, драги?

Станко.

Сад ћу ти казати, камијеле благи!
Но хтио бих те мољити нешто:
Да у двор своје напустиш мјесто
И драгу мајку замолиш моју
Да даде теби дозволу своју,
Па иди дома у Бериславце!
Хоћеш ли, реци, моје јаганце?
Дозволу само изради вјешто,
Ми ћемо с' исто гледати често.

Даница.

У прилог миру све твоме што је

Прве су бригае љубави моје ;
И сјутра зором ја идем кући.

Станко.

Може бит' сјутра у бој ћу врући
И ја кренути, Данице драга !
Кастриот има истога врага
И Арбанија на своје руке
Као ми, напаст, злу срећу : Турке !

Даница.

И ^{NACIONALNA} ^{ВЈА} ^{ЋУ} ^{ТАМО !}
^{CRNE GORE ĐURĐE}
^{CRNOJEVIĆ}
Станко.

Не, добро моје !
Ратови људма, женама своје.
Наша су копља, наши су мачи,
Ваше су сузе, ваши су плачи.

Даница.

Сабљу бих оштру ја прихватила,
Кад с нама Турска би заратила ;
Рат бих крвави и очајнички

На смрт, на живот, рат бих јуначки
Ја кадра сама одржат' била,
Само да Зета остане мила!...

Станко.

Уз њежност женску, уз чар ти ока
Љубав је твоја к роду дубока!

Даница.

Срце ми чисто чини се мало
Када се оно би заиграло...
Онда бих, драги, ја рида била,
Кад год се Зета спомене мила,
Да ми је срце тако високо,
Ка' небо плаво да је широко,
Ка' цео свијет пространо да је,
Да тамо стане, да вјечно траје!

Станко.

Е баш си права ти Црногорка!

Даница.

Мог отацтва судбина горка
Што год је грђа, љубим га вруће,

Њему на олтар крв и прегнуће!
А вама људма аманет да је,
Да ово стање дуже не траје...
Србију стару и Браичево
И Далмацију и Босну ево
Притиште туђа грабљива сила...
Спаљна Србија пронаде мила!
Деспот се прода' Јанко Мацару,
А син Херцегов султану цару!
Српски се барјак још само пење
На ово наше крваво стјење;
Ивова моћна држи га рука
У широкости ширмога мука...
Ах, да сам човек!

Станко.

Бити ће људи!
У девојачке кад њежне груди
За Српство наше тај пламен гори,
Што човек-јунак не ће да створи?!

Даница.

Ја у будућност вјерујем Зете

Ка' у симболе цркве нам свете.
И тој кад повор мисли ми грне,
Ил' се прошлости у крило врне,
Надам се да ће ускрснут' Зета,
Све што нам туђи туђина клета!
Јер што је Српство имало славно,
Имало свето, имало главно,
Није ли Зета то одњихала?
Зета је Српство све основала!
На зетској њиви никло је прво
Српских владара владарско дрво!
Од Владимира до Ивана
Све што је Срба и српских страна
У хлад је чудног дрвета било
И коло српског јединства вило!
Јупаке, војводе, краљеве, бане,
Цареве наше, наше жупане,
Свце, књажеве и државнике,
Законодавце и свештенике —
Све Српству Зета дала је мила,
Зета је легло српскијех сила!

Станко.

Тако је, тако!

Даница.

А сад се бојим,
Јер поодавно код тебе стојим,
Мајка ће бити умрла твоја.

Станко.

Стани још мало, Данице моја!
Па кажи: Зету кад љубиш тако,
Љубиш ли мене, животе, како?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Даница.
CRNOJEVIĆ

Као сунце, као очи,
Као живот, као биће,
Ка' јутарњи цвијет росу
Што му пада на листиће!
Страсно, вруће, занесено,
Плаховито, страховито,
Њежно, силно, часно, јако,
Црногорски и — мањито!

(Љуби га у чело и живо одлази.)

Станко.

(Сам.)

Да ми ово не изрече,
Отачеству нашем Зети
За велику њену љубав
Хоћаш, богме, завиђети !
А сад нек ми теку данн
Мог блаженства, мога мира —
Ја сам сретниј' од свих људи,
И од птица и лентира !

(Долази Угљеша)
NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
Угљеша
BURDE
CRNOJEVIĆ

Кнез Деан жели . . .

Станко.

Нека уљеже !

(Улази Деан.)

Овако рано? мој добри кнеже !

(Руче се.)

Вјере ми, јак си !

Деан.

Времена рука,

Ратови, борбе, хиљаду мука
Мене су, Ћњаже, већ обрвале ...
А снаге моје омалаксале,
Па сам гропуо, сад ни из куће!

Станко.

У теби има још крви вруће!

Деан.

Са свијем мало! Ал', хвала Богу,
С пољане коња ујахат' могу.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURĐE
STANIJE

Е тако, тако, Станко, јуначе!
А живи свако пут гроба краче...
Но оклен сада?

Деан.

Ја из савјета.
Господар с нама там' је вијета'
За помоћ коју Кастријот тражи.
Обилно хоће да га поснажи.
И сво овђе паредбу даје,
(показујући једну карту)

Да војска иде и да не траје,
Са срећом тамо да је ти водиш!

Станко.

Истина је ли, кнеже, што збориш?
Ах благо мени! Па ја пут Кроје?
Лијена гласа, ах среће моје!
Добро је, добро, кад ме држите
Да што год знам и кад не мните
Залудов да сам, ил' каква луда,
Блједа дому и срећи худа!
Колико војско отац ми дава?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
DEAN
CRNOJEVIĆ

Големо ка' да он намјерава!
А мислим сад ће и сам Књаз доћи.
Но војску спремај' ја сад ћу поћи,
А он ће теби наредбе дати
И научити и сјетовати.

(Одлази кнез Деан. Долази Иван-
бег. Сријета га Станко весело и
љуби у руку и приноси му једну
столицу.)

Станко.

Како сам ти харан оче
Што ме спремаш тврдој Кроји!
Бег Скендер-бег од кад рати,
То су били снови моји!

Иван-бег.

У добри час иди сине
Пут Емира шитомага,
Војску теби нека штити
Рука Бога истинита!

Наш савезник Скендер-бег је
Сад на муке од Турка . . .

Погине ли — и нама је
Ископата тај час рака!

Него хитај и води му
Мало тамо војске моје,
Турци су му под зидове
Столице му славне Кроје.

Станко.

Колико војске мислиш ми дати,

Ја оче рад бих сад био знати?

Иван-бег.

Од двије до три хиљаде људи,
Па тамо, синко, што Бог ви суди!

Станко.

Доста је двије, полу коњика
Мени ти оче дај убојника,
Па чућеш брзо што ће рећ' људи!

Иван-бег.

Опрезај, синко, само буди!
Шачицу чувај ту сиротица,
А прођ' се гласа, прођи се маха!
Ствари албанској послужи живо,
Ал' Црној Гори — би било криво,
Ја ћу ти рећи, дјете, искрено,
Да облијешши ће несмислено;
Но чувај војску, ка' оба ока!
Тамо су горе, ноља широка,
Градови, шанци, ријека има,
Чувај је свуда у логорима

Од злијех вода и злих конака,
И од умора и хода јака!
Тешко је на пут кад има боин',
А Црногорци кад виде они
Да их ти чуваш — за то је
лако! —

Они ће с тобом у бој и пако!
Још опазе ли јунака главу,
Вазда ће земљи убрати славу,
Јер скуп је човјек на ове стране,
А моћ би наша на танке гране
Довијетима, да овај није
Штедно људе, бој када бије.

Но и ти, синко, поштеди људе,
Ако ћеш срећа да с тобом буде.
Е да знаш и нас што овдје чека
Боље цијенит' зна' би човјека!
Посланик царев Ибраим-ага,
Цара крвника нашега трага,
Доша' је овђе, пријети, страши
И вели, да се барјаци наши
Не шпљу сада у Арбанију;

Не шћенемо ли, кад ту добију,
Навјестити рат ће и Црној Гори—
Но чувај војску, очи отвори!
Нас нема, нема, по са свим мало,
Наше је јадно Српство већ пало!
Барјачић људи у горе ове
Да заустави турске валове?!...
Чудество једно веће би било!
Нам' се хришћанство све оглу-
шило :

Страх је завлада' чак до сјевера,
Свак се препао ил' мисли о зв'јера.
Но опет све је знај да прегнућа,
Без смрти нема ни ускрснућа!
Слабе, млакаве, у пута путе,
А од јунака нарави љуте
Узмичу људи, Бога ми, сине!
Кад прегне човјек жив да погине
За род и вјеру, за цијељ свету,
За круну, славу, нам преотету,
Бог ће му сами у помоћ бити
И још можемо све повратити!

Зета ће опет заврши коло'
Све српско коло, коло охоло!
Богу су мили слободни људи,
А ко год рва и ко се труди,
Свети дуг роду свом одужује,
А плахи ропство сам навукује!...

Станко.

Турци су већи мах сад узели,
А нас Балканце све нешто д'јели
Народност, вјера заплети неки!...

NACIONALNA *Национална*
BIBLIOTEKA
CRNE GORE, BUDVA
CRNOJEVIĆ

За то смо, *спаско* свакоме меки!
А да се у нас опази слога,
Вјеруј, дијете, тако ми Бога,
Залуду на нас ико би крета'!
Нашега срца, нашег полета
У свијет нема! Аох Балканци!
Аох народи! аох јунаци!
Што ви је?! Данас лежите тако
Свак да вас може згазити лако...

А кад би се ти јунаци
Слогом братском извезали,
Бише исток или запад,
На сабљама дочекали!

Станко.

Што растави, знаш ли оче,
Од јединства те народе,
Који плачу и кукају
Растргани — без слободе?

Кратке мисли из прошлости
И себичност Господара
Симеуна, Звонимира
И Душана, нашег цара.

Грабише се сви тројица
Један другом о државе,
Завадише родну браћу
Рад сујете, круне, славе.

А не шћеше живовати
Ка' што братска браћа живе,

Но у зли час подораше
Један другом царства њиве !

Да је Србину Бугарину,
Као своме брату река':
Ево моја Србија је,
А Бугарска теби нека !

А Хрвате, брате мили !
Теби твоје, мени моје,
А спреам твога душманина,
Ка' Хрвати, Срби стоје.

Тп обадва кад он Србу
Рекли: Србе! дај нам руку!
С тобом ћемо подносити
Драговољно сваку муку!

Сви тројица да су Грку
Мудрост древну припознали
И ка' с добрим комшијама
На међама живовали —

Друге птице би пјевале
Од Олимпа па до Драве,
У народе побркане
Би сијале мисли здраве!

Тога не би, па сад ево,
Што се збива, што се случу :
У окове туђин клетн
Сву тројицу уобручн!

Станко.

Нијемци ће и Маџари
Помагати овом крају,
Турчину се већ отпору
И са Јанком супрот стају.

Иван-бег.

Далеко им кућа била
И Нијемцу и Маџару!
Вуци длаку мијењају
Ал' ђуд никад, никад стару!

Патиње, муке нам предстају,
Усамљене борба чека.

Нема смрти без суђења
Нит слободе без лелека !

Станко.

И Скендер-бег сад је прегат'
Као и ти, мили оче !
Од турске се царевине
Цијенати и он поче.

Иван-бег.

С тога тебе шиљем тамо
И братски му пружам руку,
Него гледај добро, сине,
Да му не врати твоју муку !

Млад си доста и несташан,
Но ће идеш пази сада,
Према чојству Арбанаса
Немој твоје да пострада !

Па не врти тамо амо,
Људски сједи међу људе ;
Понашање нек ти свуда
Постојаног чојка буде !

Не помишљај да у друштву
Положај те извињава,
Књаз си, али вазда, сице,
Човјекова поштуј права !

Књаз се рађа ка' сви смртни,
Књаз је прави ко умије,
А од књаза незналице
Дому, земљи, фајде није.

И држи се као кућнић,
И по чину и по књи:
Кад се бље амане' ни,
Гледај тамо да си први !
CRNOJEVIĆ

Кад господски збор се збори
Ти ријечи своје штеди,
А кад коју проговориш
Нека барем што год вр'једи !

Све од чојка човјек прима,
Сваки дан се уче људи,
Од добријех примјера се
Не користе само луди.

У зашт држи Црногорце,
Е ма благо, е ма вјешто,
И покарај и помилуј,
Пак ћеш с њима моћи свешто.

Ствар албанску ти прихвати
И загрли као своју,
А над тобом Скендер-бегу
Ја уступам сву власт моју.

Као мене слушај њега
И вјерно га сад послужи;
Иди ^{NACIONALNA BIBLIOTEKA} ~~пази~~ ^{CRNE GOVE PIRDE} ~~за~~ ^{CRNOJEVIĆ} ~~све~~ ^(Иван-бег палаши.) за све,
Гледај ~~име не~~ ^{CRNOJEVIĆ} ~~на~~ ^(Иван-бег палаши.) ~~у~~ ^{CRNOJEVIĆ} ~~ж~~ ^(Иван-бег палаши.) ~~и~~ ^{CRNOJEVIĆ} ~~...~~ ^(Иван-бег палаши.)

Станко.

(Сам.)

Е сад дакле да се спремам...
Ово није већем шала!
А да славом покријем се
Прилика се мени дала.

О, охоли чалмоноси,
Крвљу пјане Османлије!

Зар мислите да јунака
Према вама није пије?!

Коњи ваши бијесни су,
Замашито узјашете,
Сабља ваша добро сјече,
А копља вам право лете;

Но и код нас траг је оста'
Јабучила и Шарина,
С уздама их не бржимо
Кад наступи мјешавина!
Бој бијемо без оклопа,
А буздован нас не плаши,
А може бит' кушали сте
Сијеку ли мачи наши!

А д'ако ме срећа стара
На Султана још панесе,
Свјет устрашен престануће,
Да се више пред њим тресе!

(Долази Угљеша.)

Угљеша.

Из двора ти сад јављају,
Да ће поћас коло бити,
У част твоју Књаз Ђорђија
Сав ће Жабљак окућити.

(Угљеша одлази.)

Станко.

(Сам.)

Игре, коло и пјевање
И вјежбања и игорн,
Све то љубим ја Данци
Да ми из те врсте зборн.

(Угљеша одлази.)

Угљеша.

Посланик турског цара Мурата
Дозволу, прић' ти, чека на врата.

Станко. (За себе.)

Рђав је Турчин час изабрао!
Ал' онет не ћу да му је жао...
Ух, ће се спују и нешто преже!...

(К Угљеши.)

Посланик царев нек сад уљеже.

(Улази Ибраим-ага и клања се по
турски.)

Ибраим-ага.

Смјерно се клањам и љубим скуте
Другом стожеру државе круте;
Бега Ивана, цара јунака,
Млађему сину — част, срећа свака!

Станко.

Цару и царству што леже змаје
Част! Добро здравље и теби даје!

Први пут ага у госте наше?

(Чини му знак да сједне.)

Ибраим-ага.

У гостопримне ја стране ваше
Први пут овом долазих сада
С пунијем срцем слаткијех нада
За добро и мир два Господара,
Твојега оца и мога цара!...

Станко.

Па мир је сталап међу државе....

Ибраим-ага.

Ал' неко хоће да се кржаве!

Станко.

Ма ко то, ага?!

Ибраим-ага.

Ти знаш лијено:

Чељале свако на и слијено

Виђети може на што идете!

Ал' чујеш, Њазе, ојерс ми свете!

Ко крв замете на правди Бога,

Побједа није на страни тога;

Цареву снажну пуштите руку

Па вашу дасте Кројском хајдуку!

Станко.

Није он хајдук, но вођ хришћански!

Ибраим-ага.

Јанко је вођа, он хајин царски!

Станко.

Шачица људи добровољаца
Помоћ му сва је Црногораца!...

Ибраим-ага.

Не... но ти крећеш! војска!
Барјаци!
Како чух овђе — о, то су знаци
Као најгрђи за одношаје,
Па мјесто мира сад рат настаје!

Станко.

Како му драго, рат нека буде,
Ко има право нека га суди!

Ибраим-ага.

Еј... крв је људску зло просипати
И цевал кавзи ко ће тој дати?

Станко.

Крвљу залисте и коњске стопе
Све од Азије до сред Јевропе,
Зар да штедите још капљу наше
Кад јаничари свијет поклаше!?

Од кад вукови за душу маре!?
Остави, ага, мудрости старе
И ваше приче и лакрдије!
Никада вама до мира није!
Дно свијета држите трећи
А све хоћете још да сте већи!

Ибраим.

Ми све по божјој идемо вољи,
А криви н'јесмо, ако смо бољи;
Рука свечева стату нам даје,
Којом цар праг свијет осваје.
Благо свијету када наш буде!
Слога ће настат међу све луде,
Ноћи ће мирно следоват' дану,
Зло мислит' не ће хајван хајвану!
Вô тада вола не ће шћет' бости —
Конац ће бити свакој мрзости...

Станко.

Може бит' ага, мислите тако,
Ал' свијет није савити лако
Као мараму, па с њом у торбу!

Хришћани видни крваву борбу
Прегли су свама повест' до краја...

Ибраим.

Хришћанство лудо, слијепа раја!
Цар, вели, не мож' — не може?
не ће!

Чаркањем славим све срди веће
Царево срце, па борба траје,
А за нас Турке та борба шта је?
Тек пала једна! Хришћанство пада
Све од Будима до Цариграда!
Што у гробнице робље наше,
До ове мале земљице наше!

Станко.

Ви у Шам опет можете поћи!...

Ибраим.

У Бечу Султан наш мора доћи!
И сјести у Рим и Златном-Прагу,
Па посл'је Москву дати ће врагу!
То књига божја и коран нише.

Станко.

Ја не ћу, ага, ни једне више!
У крупне лако улећ' се може...
Знаш! ти си наш гост — сачувај
Боже!
Да се у кућу паљутиш моју!

Ибраил.

Баш и немојмо о рату, боју!
А већ кад друга не може бити,
Но си скап... Кроји ходити,
Ја не ћу више...
NACIONALNA
LIBROTKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Станко.

Ђе је сад Султан?

Ибраил.

У Стамболу Њаже, добри му
дан!

Станко.

Диван је Стамбол, говоре људи?

Ибраим.

Достојан да Цар из њега суди
Цијелу свјету.

Станко.

(За себе.)

Па ни тад нама !

Ибраим.

Украшен дивно хиладом храма.

Ах ! Та ми смо знали, Турци,

Да је Стамбол круна свјета,

Вис га наше славе гражи,

Нађе нам га вјера света !

Што би свијет без Стамбола ?

Што би Стамбол без јунака ?

А јунаци инокосни

Бише били без Турака !

Дугачка је борба била

Међу крстом и кораном,

Па се коран свети вјенча

Са побједом над крст славном....

Љуто бине завађени
Око чеса? чуда није!
Два символа, двије вјере,
Све рад красне Византије!

(Занесено:)

Еј, Стамболе, вјечни граде!
Величине нунаи сваке!
Ти си срећан кад цар Мурат
У моћне те држи шаке!
Јест, Њаже Стамбол је
глава
Град наше слава....
Извор је моћи и величине,
Свједок јунаштва, наше врлине!

Станко.

Кула, Ђонкова, ка' у вас, нема,
Па купатила, китних тријема...

Ибраим.

Ах, има, Њаже, још њешто тамо
Што се у Стамбол може паћ' само!

А то је: путо женско чељаде
С којима наши јунаци сладе
Живот који је посвећен вјери;
О, ту је јато хурија кћери!

Станко.

Вели се, коња добри имате?

Ибраил.

Ми махом б'јесне јанемо хате!

А имамо и Арата

Који јанку бистовије,

Од којих ластавица

У трк бржа стига чине;

Са којијех простор лиња

И бескрајност стип' се дава,

На њима су лака седла,

Кад полете — муња права!

Станко.

Вјера ви је мало тупа,

А остало све је боље.

Ибраи.и.

Вјера нас је кријепила
На свакоје бојно поље.

Ах, вјера је наша чиста
Као мисли самог Бога!
Прво слово пророк каже:
Да је у њој братска слога!

Вјера права нам промаља
С врх небеса куда свака,
То Турцину, који гине,
За њу смрт је мила, лака.

И она нам крепост даје,
Сви да мремо без жалости,
Вјешност нама обћаје
Пуну ђефа и сладости!

О, да знадеш, млади Књаже,
Што рај за нас Турке спрема —
За најгрђег од Турака,
Тога добра сад цар нема!

Ах, слатко је Турчин бити!
Човјек друго што бит' може?
А што Турчин ти нијеси,
Књаже млади, — жали Боже!

Ах, да ти је сркнут' меда
Наше вјере, нашег дина,
И да ти је чут' доброту
Благог срца Падишина!

И да ти је Стамбол виђет'
И кубета и мунаре
О, при томе што је Шаблак
И црквица у Попару
NACIONALNA BILJUTKA
CRNE GORE RUDE
CRNOJEVIĆ

Што је Зета при простору
Ципан ц'јеле Румелије?
Што је мала Црна Гора
Спрам Бугарске и Србије?!

Што је Ловћен спрам Балкана?
Што је Иван при Падини?
Син Иванов ти си мали —
Син Султанов био б' виши!

Што је једна само жена?
Што ће једна заручница?
Што ће соко када нема
Јато танких јаребица?!

Што ће борба, што ће муке
И залудно оширање —
Кад међ слугом и међ краљем
Остаје ти за бирање?!

(Устајући.)

Аман! Заглуши моје поштво твоје!
Ма што теби, NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ сваке? Свак хвали
своје!

Ко види сунце, нека га грије,
А ко не види, нека зубљу вије!

Станко.

(Замислено, устаје и он.)

Када се враћаш, Ибраим-ага?

Ибраим.

Радиј' бих био да ме помага
Да ме нијесен ни сад видио!

Толико, валаи, пут ми је мио,
Што сам те позна' овом приликом. —
С радозналошћу цар ће великом
Питат' ме, Књаже, за свјетлост
твоју.

Станко.

Зар је цар чуја' за личност моју?

Ибраим.

А што цар не зна? Зна цео свјет!
Зна да си човјек, јунака цвијет!
Зна да си бона длака има
И да је староратни Јатиница;
Ти да си човјек, дирек горштака!
Да сличен бегу, вођи јунака.
А ја ћу сјутра може бит' поћи...

Станко.

Проз Бериславце путем ћеш проћи,
Тамо кнез Церун мене је звао
На ручак. Но кад би наљегаво,
Сврнућеш ага да се видимо,
Још тамо једном да посједимо,

Па нам и поџас у госте буди,
А за у напр'јед — како Бог суди!

(Изази Ибраим-ага.)

Станко.

(Иза дугог ћутања, сам.)

Краљ!... Румелија... Балкан... пл'
слуга....

Наклоност царска... питања
друга!..

Држим мисле у Цариград пешто...
За све ћу агу пештат' вјешто.

Национална историја (по издају.)

ВЕРИТАТКА
CRNE GORE, ĐURĐE

„Што је Зета при простору
„Ципан и јесте Румелије?

„Што је мала Црна Гора

„Сирам Бугарске и Србије?

„Што је Ловћен сирам Бал-
кана?

„Што је Иван при Падини?

„Син Иванов ти си мали,

„Син Султанов био б' виши.

ПОЈАВА III.

(Играшка у дворани дворца Ивани-
бегова, у Жабљаку. Много власте-
ле и властелинака. Кад се завјеса
диже, кодо је ухваћено и одмах
пјева.)

У Ивана Господара,
У Ивана Господара

Женски гласови:

. . . . Господара,
У Ивана Господара . . .

Мушки гласови:

Доста блага, доста пара,
Доста блага, доста цара . . .

Женски гласови :

. доста нара,
Доста блага, доста пара...

Станко.

(Приступајућ' брату Ђорђу.)

Хвала ти, брате !

Ђорђе.

О, нека чоче !

По једном млати понас нек скоче !

NACIONALNA BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
KNOJEVIĆ

Мушки гласови :

И дворова и чардака,
И дворова и чардака...

Женски гласови :

. и чардака,
И дворова и чардака . . .

Мушки гласови :

И два сина, два јунака,
И два сина, два јунака . . .

Женски гласови:

. . . . два јунака,
И два сина, два јунака . . .

Кнез Деан.

(Приступајућ' Станку.)

И ти овђе! — рек' ћеш Књаже...
Зар у коло стар се прима?
Благо теби! Млад си, красан,
При том вођа јунацима!

Станко

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Ти учитељ војскова
И јунака оца мога!

Кнез Деан.

Сви имамо учитеља
У Ивана великога!

К о л о.

Мушки гласови:

Али јоште снаха нема,
Али јоште снаха нема . . .

Женски гласови:

. . . . снаха нема,
Али јоште снаха нема . . .

Мушки гласови:

У просце се Књаз сад спрема,
У просце се Књаз сад спрема...

Женски гласови:

. . . . Књаз сад спрема,
У просце се Књаз сад спрема...

NACIONALNA Станко.

BIBLIOTHECA кн. Перуну.)

CRNE GORE ĐURĐE

Друго коло ~~Београд~~

На скоро ме, кнеже, чека!

Кнез Перун.

За мене сам већ осуђен,
Славу чујат' из далека . . .

Станко.

(Обухватајући Ибраим-агу, који
му је близу.)

Обојнца сјутра, кнеже,
Бити ћемо твоји гости!

Кн. Перун.

Ти опрашћаш! Још за дочек
Молим странца да опрости.

К о л о.

Мушки гласови:

Испросиће снахе двије,
Испросиће снахе двије...

Женски гласови:

Испросиће снахе двије,
Испросиће снахе двије...

Мушки гласови:

А нама би најмилије,
А нама би најмилије...

Женски гласови:

... најмилије,
А нама би најмилије...

Мушки гласови:

Да из овог нашег кола,
Да из овог нашег кола...

Женки гласови:

. нашег кола,
Да из овог нашег кола...

Мушки гласови:

Књаз заручи два сокола,
Књаз заручи два сокола...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURĐE
CRNOJEVIĆ

Женски гласови:

. два сокола,
Књаз заручи два сокола...

Станко.

(Приступајућ' једној властелинци.)

Под-хумској се војвоткињи
Смјерно клањам, љубим руке,
Рад које бих сад љепоте
Ја отиша' у хајдуке!

К о л о.

Мушки гласови:

Зета само рађа виле,
Зета само рађа виле . . .

Женски гласови:

. . . . рађа виле,
Зета само рађа виле . . .

Станко.

(Тражећи некога — сам:)

Ка'но што се љубичица
У живицу цветну скрива,
Завргла се она оштра
Ил' још дошла можда пије?!

К о л о.

Мушки гласови:

С јунацима, с унуцима,
С јунацима, с унуцима . . .

Женски гласови:

. . . . с унуцима,
С јунацима, с унуцима . . .

Мушки гласови:

Двор би његов напустиле,
Двор би његов напустиле . . .

Женски гласови:

. . . . напустиле,
Двор би његов напустиле . . .

Станко.

Но би река, по пучима
Те ми трену на токама,
Ка' у опом да је углу
Сјета млада је госпођама . . .
CRNOJEVIĆ
CRNOJEVIĆ (Станко) наплачећи на једно коло
CRNOJEVIĆ властелина у којем је и Даница.)

Коло преста! Амо људи!

Кипта жена сама стоји!

Друго коло ја заврх' ћу,

Када не ће од вас који!

(Узима Даницу и прави ново коло.)

К о л о.

Мушки гласови са Станком:

Зета само рађа виле,

Зета само рађа виле . . .

Женски гласови:

. . . . рађа виле,
Зета само рађа виле . . .

Мушки гласови:

Виле мреже рашириле,
Виле мреже рашириле . . .

Женски гласови:

. . . . рашириле
Виле мреже рашириле . . .

BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

Станко. CRNOJEVIĆ

(Властелину који је најближи до
њега.)

Сад настави побратиме
Зетскијема љепотама!
Лако ти је! За њих пјесма
Са усана тече сама . . .

(Одваја се с Даницом и мота се
по сцени.)

К о л о.

Мушки гласови:

Па у њима лове момке,
Па у њима лове момке . . .

Женски гласови:

. . . . лове момке,
Па у њима лове момке . . .

Даница.

Нијесам жива с одласка твога!
Како бу остала заради Бога!?
Мислиш ли да ћу дуго стојати тамо?
CRNOJEVIC

Станко.

Док Турке душо не прећерамо
Из Тесалије и из Епира,
И док се с Турском погодбе мира
На Босфор, међи наше Јевропе,
Ту не потпишу и с нама склопе.

Даница.

Мој ће ти спомен из срца, главе,

Бојши успјеси, сјај ратне славе
Истргнут', Станко, бојим се млада!?

Станко.

Цијелог свијета управа, влада
За овим да ме походом чека,
Не ћу је, не ћу! бих св'јету река';
Кад стобом не бих д'јелит' је мога',
Не бих је, не бих, тако ми Бога!

Даница.

Како те љубим! . . .

NACIONALNA

BIBLIOTEKA

CRNE GORE

Станко.

А ИДИЛОГОВЕ

Што сам ти синоћ писа' стихове,
Читај их тамо кад будеш сама!
Ни они нису чист израз плама
Љубави силне, коју осјећа
То срце моје! Она је већа,
Знај! и надбача све величине
Метежи ове б'јеле свјетине.
То држи, вјеруј, истину кажем,
На то ти своју ријеч залажем ...

Даница.

Већ кад мора тако бити
Те ти ваља драги поћи,
Хајде с Богом, Бог ти био
Свуд и свагда у помоћи!

А мене ћеш наћи чисту
Ка' памјере твоје што су,
Ка' сјутрашње што ће сунце
На цвјетове затек' росу.

(Долази из аз Борђе.)

NACIONALNA
BIBLIOTEKA *Борђе.*
CRNE GORE ĐURĐE

Тп под руку свагда држиш
Урес жена нашег двора,
А моја се вјереница
Сад налази преко мора . . .

Кад се вратиш, ако Бог да,
Хиљаду ћу скупит' свата,
Справићу их пут Млетака,
А пред њима тебе брата.

Твоје зебње за потомке
Нашег дома, наше куће,
Еј, не мисли! крушка мала
Знај под крушком опануће!

Станко.

Иза тога, брата мили,
И ја ћу се оженити,
Бевер десни после рата
Властелиници тој ћеш бити.

Даницу ћу милувати
Као да је с нама спала
Украј срца оне што је
Теб' и мени свјетлост дала.

Станко.

Харна срећа сад ме носи
Пут питоме Арбаније,
Твоје рјечи, братске рјечи,
И звјездице ове двије.

(Међу њи Даници руке на очи.)

Још м' остаје да изљубим
Руке нашег родитеља,
Па да крећем на пут они
Куд ме давна вуче жеља.

Борђе.

У дворску је капелишу
Брижни отац дуго био;
Пут ти далек и опасан,
За те с' Богу ту молио.

И доћи ће, река' ми је,
Јоште ону исту вече,
Да ти позвем на пут срећу
И још штогађ да ти рече.

Љубав, бриге, чежње, жеље,
Њему старе мути дане,
Растанак му сваки тешко
На његово срце пане...

Кн. Перун.

(Пристапајућ' Даници лагано јој
говори.)

Књажеви су уморени,

А доцкап је, дјете мило,
Да их у мир оставимо
Најбоље би сада било.

Станко.

(Дајући руку кн. Перуну и усту-
пајући Даницу.)

До виђења, драги кнеже!
На ручак ћу код вас бити
С оним странцем, па ћу тамо
Ја се с вама опростити.

(Одлази кн. Перун . Даницом.
Позвавши кога да поведе к себи.
кн. Перун . Одлази испред
Књажевца клањају се и одлазе.
Остају Ђорђе и Станко сами.)

Ђорђе.

Није фајде, особити
Бог зар штити љубавнике,
Кад најжешћи плам скрит' знају
У страх, муке, неприлике!

Ко се икад сјетит' мога'
Да Даницу љубиш, брате!?

Клео бих се триста пута
Против тога до сад за те !

Тек ту скоро дознах само,
Па не умјех ни то скрити,
Те из дражње, да је љубим
Јучер стах ти говорити !

А не љубим, премдаштујем
Чељадеце у њој свето,
Као рају да је земљом
То дијете престо.

И с радошћу сад дознајем
Да ће бити твоја жена,
Као сестру пазићу је
И док није доведена . . .

Станко.

Истина је, под пепео
Врући огањ боље пече,
А сада сам најрадосниј'
За Даницу чут' што рече.

Нека ти је на аманет :
У мјесто је мене брани,
Наступе ли непогоде
Или какви тешки данн !

Борђе.

Њепој срећн, њепом миру,
Само поход твој сад смета,
У случају пужде — бих се
Твог сјетно аманета.

Но сад мирна брати твоја
На арбанске ратне вратије !
(Долази Иван-бег.)

Иван-бег.

Мени једна препорука
Још за тебе сад остаје.

Скендер-бег је соко сиви,
Јунак храбар, нема пара,
Ал' његова Арбанија
У јунаштву често шара.

Ка' из неба гром удари
И порази и исјече,
Ватру не зна подржати
Него плане и утече.

Ођевена ка' на свадбу
На мегдане она стане,
Тамо поје, вришти, скаче,
У чакшире и фистане.

Од мала се слушит' даје
Па којеже без обзира,
А цигане ли она бога —
Неда спаса, неда мира.

Битке које она чини
Наликују позоришту
На ком глумци смјели љени
Одличја в'јенце ишту.

Најсретниј' су кад се рече:
Онај душке лук запиње,

Око њега лете стр'јеле
Ал' се никад не сагнуће.

Колико је Арбанаса
На театре римске пало!
Ово 'холо хвалисање
Тамо их је само звало.

Срб издржи и одбије,
Па девети пут јуриши,
А за поса' тога реда
Арбанаса, ти не јуриши!

Његове су кратке диме,
Свине као плам од сламе,
Дуго оклоп не подноси,
Тако исто слом и ране.

Дагле и ти као они
Војуј, сине, на те стране,
Као они кад узмичу —
Теби не ће бити мане!

Ти ћеш рано полазити,
Срећан пут ти сиће био!
Како рва, тако амо
С образом се повратио!...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Ч И Н
NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ПОЈАВА I.

Шатор Станков под Бериславце.
Станко спава под шатором који
је затворен. По пред њим на
неколико корака Иво и Угљеша,
изнијели два три седла, неке узде

и абавије које чисте.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE

Иво. CRNOJEVIĆ

(Додавајући речене ствари.)

Све је каљаво и врагу дато!
Узде, кајиши и ово злато,
Ови ремци, ове зепђије
И ова седла и абавије!...

Угљеша.

Ни на мог коња сад не ваљају,
Залуду они већ се трљају!

Нес.

А људи, коњи, како осташе
Те сви под Кроју не окапаше —
То само Господ једини знаде!
Мука је служит' Књажеве младе!
Сад викне „ата!“, па трчи тамо,
Па трчи тамо, па трчи амо!
Њему је лако, а нама није!
Сад хоће игре, сад да се бије...
Али су они ипак јунаци,
Ђе треба, живот ка' ништа бацн,
Опасност ђе је, то Књазу годи:
Дође ли рјешит' коњем је броди,
Сретне ли срну, коњем је јурн,
Смије се жези, смије се бурн,
По киши вељој волије шетат',
Ноћу на нечи прозор палетат',
Но сиђет' људски у сјајном двору,
У круг домаћи и разговору.
Не! не! код њих је све напрасито —
Ка' што се каже: „сито манито!“

Угљеша.

Као рођењем што им је дато
Да деру свилу, да троше злато,
Смрт да презиру род им налаже
И личност своју Књаз да излаже,
Бе примјер треба смјелости дати,
Бе копље бодје, сабље се лати,
Да у прваке првенство тражи
Док се не сврши окршај вражи!
Сваком се лакше по Књазу скрићти,
На видик вазда Књаз мора бити!
Све је то у крви! А знаш под
И Арбанију у сваком боју,
Бјеше ли тамо бољег јунака
Од нашег младог Господар-Станка?

Иво.

Баш за то ја се на њега тужим,
А не, ни да' Бог, да га тим ружим!...

Угљеша.

Друкчије врнут' није се смио

Да би му свијет давао цно!
Без ловорике његово чело
Пред Ивом не би казат' се смјело!

Иво.

Хајд' нека већ бој и ратовање,
Но с њим је мучно и путовање!
Јуче смо, виђи, из Скадра пошли,
А синоћ рано овђена дошли,
А за два дана доста би било
У овим просторима се ходило...
Кипта, потоци, шипови густи,
Испод Скадра, камен пусти!...
Нека ми слуге, но он се труди—
Сканаше коњи, сканаше људи!

(Показујући претом пут шатора
Станкова.)

Ну виђи, јутрос колико спава,
Брзо ће подне, па не устава!

Уљеша.

На војску рани од сваког боље,
Па сад нек спава до миле воље!

Иво.

То јест, на војску он и не спава,
Свој логор, страже, све обиграва,
Уводи Турке, шанчеве гради,
По сву ноћ дугу све о злу ради!
Онамо људе за напад бира,
Овамо друге млакаве дира,
Оне милује а ове кара,
Од нејунака јунаке ствара;
На шанац стане на прима четп,
Ову охрабри на другој четп.
Говор му врући по војске ваља,
Тамјан јунаштва у думе ставља
Свакоме оном који га нема,
Да и он ваља, словом га спрема.

Уљеша.

Да ли се и ти кад појучиниш
Већ кад га служиш и кад га
пратиш?

Иво.

Тако!... Једну ноћ прегледућ' страже

Посред логора турскога заже
А мени рече: чекај ту Иво!
А ја се опет узмучих живо:
Да чекам ту? сам ја! без никога!
Управо не смјех, тако ми Бога!
Но за њим, за њим, све сустићице
Док ли грун турске сво коњице!
Стадосмо ми два и они сташе,
Па добро вече турски назваше.
Господар више: „Ибраим-ага!“
А старац је тап грдни се сага',
Сахао с коња да га вођаше,
У то и Ставо Господар сјаше,
И ту се руче, сједу на траву,
На уху Књазу примака' главу.
По што се доста ту пашапташе,
Оба усташе па узјаше.
Док при растанку Ибраим-ага
— Познајеш и ти онога врага,
Скоро је био шпљан од цара
Послом некаквим код Господара,—
Обрну коња, па рече: „Књаже!

Цару си мно, цар те помаже,
Писма му пошљи што можеш
брже!“

Па своме стану с пратњом отрже...

Уљеша.

Брзорек слуга, највјерниј' да је,
И нехотице често издаје
Кад свуда прича и разговара
И о ситницам' свог Господара.
То што сад каза, немој' те зборит',
Е ћу ја исти мозак ти пролит' !...

MACDONALD

BIBLIOTEKA

CRNE GORE

1960.

ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

За ово, чујеш, што ћу ти рећи,
За ово бих се дао испећи!
Нико за ово чут' не ће живи!
А што видимо јесмо ли криви?

Уљеша.

А... треба бит' тврд и уздан... Иво!

Иво.

С тим пријескором чиниш ми криво!

Ја тек толико казах ти ово,
За руку десну рад бих готово
Да то нијесам ни теби река',
Но ми је пуста пекаква пека!...

(Устаје на ноге.)

Овђе, ах! ах! сав љу сагорети!
Овђе видиш! ту, часу проклети!

Уљеша.

Што ти је, јадан, исправи боље!

NACIONALNA BIBLIOTEKA
(Дуге и слећи.)

Знаш кумаг оштру кројско поље?
CRNOJEVIĆ

Уљеша.

Знам!

Иво.

(Пружајући му руку.)

Је ли вјера?

Уљеша.

(Пружајући му руку.)

Јест, чиста, тврда!

Овог ми поља, оних ми брда,
Очију, срца, којим их љубим!

Иво.

Доста! По клетве начину судим
Да ти је мило све оно тамо.
Него сад слушај, послушај само!
Знаш они брешчић који се диже
Међ' војске двије, ал' турској
ближе?

Знам! . . .

Уљеша.
NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
Иво. CRNOJEVIĆ

Да сам слуга зетског војводе?

Уљеша.

Знам! . . .

Иво.

Син Црне Горе, њене слободе!
Светиња јака тих аманета
Покоју душе јако ми смета!

Мори ме грижања, мори ме туга,
Ја сам, Угљеша, певјерна слуга!
За спасти оно, што обожајем,
Светињу једну другој издајем:
Након онога првог састанка
С Ибраим-агом Господар-Станка,
Једну ноћ ови рече ми: „Иво!
„Одмах узјаши па ћерај живо,
„Знаш они брешчић и они шанац?
„Ибраим ту ће чекат' те старац,
„Ова ћеш писма њему предати,
„Па, ^{NACIONALNA BIBLIOTEKA} ^{CRNOJEVIĆ} ^{CRNOJEVIĆ} ти се одмах овамо врати!
„Чувај се добро Обић страже,
„Да ко не види, да не прокаже!
„Не бих рад био Кастрпот да зна
„И тим се проспу гатања разна.“
Ја писма узмем, узјашем кљусе,
Ободох хумку, мислећи у се:
Ово су она писма за цара
Опу ноћ авет што рече стара:
„Цару си мио, цар те помаже,
„Писма му пошљи што брже, Књаже!“

Он мно цару!... Царева помоћ!...
О, пешто ту је мрачно ка'попоћ!...
Те ја се смисли, хумку не пођи,
Но у наш логор пред зору дођи,
Пробуди Мата и мог Алексеу,
Дадох им писма да их понесу
Жабљаку граду мом владаоцу,
Староме Књазу, нашему оцу.
Господар-Станко као сад спаше,
Чим се пробуди к њему ме зваше,
Пита ме: писма јеси ли дао?
Све је свршено! НАЦИОНАЛНА РЕПУБЛИКА ЦРНЕ ГОРЕ ДУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ УГЛЕША. CRNOJEVIĆ ЈЕКА САМ РЕКАО...

Ах... да! с тога се ми сад враћамо
И на врат на нос дома хитамо!?
Иван-бег хоће да кара сина,
Или га друга чека судбина...

Иво.

Каква год била — моја ће бити,
За њега крв ћу моју пролити!
То сам му дужан, то дати могу,

Али не! ах не! никад, по Богу!
Оруђе да сам тог шуровања,
Лагања турског, мучког варања,
Ни да Бог, Угљеша! То не! не!
знај!

Јер Црна Гора мила . . .

(Чује се Станко испод шатора ђе
плеска рукама.)

Прислушај! . . .

Станко.

(Испод шатора.)

Отвори се шатор! . . . Амо је тмуша!...

NACIONALNA
BOSNE I HERCEGOVINE
CRNE GORE ĐURĐE
STANOJEVIĆ
1960.

(К Угљешин.)

Младога Књаза црни враг куша!...

Станко.

(Виче испод шатора.)

Је ли који ту? Угљеша! Иво!

Иво.

(К Угљешин.)

Трчи, Бога ти! Потрчи живо!

~~~~~

ПОЈАБА II.

(Станко и Угљеша. Станко још
у кревету, протеже руке.)

Станко.

Из Скадра овђе! тамо! Љеша!
Та то је ~~трча~~ добри Угљеша!...
Како сам спава! ~~како сам~~ ~~спав~~ ~~како сам~~ ~~спав~~ ~~како сам~~ ~~спав~~...
А у бој густу сву ~~пш~~ ~~сам~~ ~~бшва~~'...
Слшјета' Турке уз Кастриота,
Тамо се амо проз поља мота',
По Дибри трча' горе и доље
С Турцима бих се до миле воље...

(Сиједа на кревет.)

Тешки су снови, ах пуста машто!
Угљеша! у сан спива се свашто!
Љешевн бјеху притисли поље,
Држи се човјек да с' с чојкомкоље...

Кад преста битка... с краја ле-
жаше
И људским гласом : Станко ! ме
зваше

Лијепа једна из горе срна,
Ни длака на њој не бјеше црна,
Но сва ка' снјег, којим се поји,
Ка' мл'јеко б'јела којим се доји ;
Као питома у ме гледаше,
Ухватит' чисто лати се шћаше !
Преграбих брзо онакох стр'јелу,
Нагомилуби срну ја б'јелу!...

CRNOJEVIĆ
Угљеша.

Утисци то су прошлости скоре :
Бојеви, Турци, дибарске горе...

Станко.

Може бит' и то ! Но срна б'јела,
Угљеша, у сну што ми је шћела ?

Угљеша.

Тумачит' само три сана знадем :

Новаца у сну када пмадем —
Тешко је па сан пмати пара,
Ко у сну пара, па јави кара;
Спит' еспијег љети — зеленој травн,
Скрхана сабља — братскојзи глави.

Станко.

А б'јела срна на сапу што је?

Уљеша.

Ја не знам, Књаже, главе ми моје!

Станко.
ПРОМИСЛИ МАЛО!
(Пружа му крај од паса којим
га Уљеша опашива.)

Сад паређуј ме!
Никоме о сну ријечи, чуј ме!

Уљеша.

Ником? . . .

Станко.

Никоме!

Уљеша.

(Смијешећи се.)

Ни стопаници?...

Станко.

(Машући главом пут Уљеше, а
за тим смијући се.)

Никоме, чујеш, о тој ситници...

(Иза кратке почивке.)

Кажи како ти знадоше дома

За конач овн, нејерни Тома!

Да те чак овђе, баш на сред Зете,

Злата твоја дочега, сrete?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Уљеша.

Е, што ћеш, добри мој Господару!

У Жабљак имам још мајку стару,

А ти знаш, Књаже, жене су жене!...

Вазда кад није код куће мене....

А род јој овђе у Бериславце.

Станко.

(Смијући се.)

Није л' из Кроје које писамце?

Уљеша.

Не!... Ко је знава', о Господару,
Да ћеш осванут' на ову бару!?
Свак јутрос мисли да си под

Кроју,

Сва Зета пјева за славу твоју!
Чуло се много твоје храбрости
И смјелог маха твоје младости!
Чуло се и то, како си био

Ти онај јунак, што по је смио
Пред стан Султанов и рећи:
Ко смије, Турци, самном се сјећи?
Балабан-паша како

Што га од твоје мислице снађе...
Било се чуло ти да робујеш
И што се прича још све да чујеш,
Смијао би се измишљотини —

Затворит' уста ко ће свјетини!?
Овђе се чуло, да си под Кроју,
Ухваћен био у трећем боју,
Па у Једрену опремљен био,

Под затвор Султан да те ставно
И јоште много којешта друго...

Станко.

Доста је сада! Преклини, слуго!
Па ради чоче! Скупн те ствари,
И реци ручак нек ми се вари!

(Угљеша опрема неке ствари па
излази.)

Јоште ми једног гуслара нађи;
Уз пјесму објед биће ми слађи!

(Станко сам. До: Угљеша опрема,
излази.)
НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА
CRNE GORE
JEDINICE
GRNOJEMIC
Послије отварања шатора, узима
једну столицу, сједи на
прата шатора, сједа и раз-
гледа по Зети.)

Дивна је Зета и Кучка гора
И све је дивно управ до мора!
Строг ли је Ловћен и Проклетија,
Лијеп је Гарач, дивна Румија!
Поља су родна, богата села,
А чељад здрава, чила, весела!
Орна је стока, зорни су људи,

Мој отац Иво право им суди!
Сва Зета доња до Тесалије
Горњој се овој ни примаћ' није!
На ц'јелу раван од Матагуџа
Па ћерај горе до тврда Спужа
Шеница с' жути ка' суво злато,
Доље онамо, ено гле! блато!
Ова Морача што трчи доље,
Ове рјечице што режу поље,
Све је то дивно, све је чаробно,
Само је ово сеоце кобно! . . .
Тополе, врбе и гора друга
И тице CRNE GORE DUBRE ~~маме!~~ ~~Овота~~ дуга...
Кобан је поток брза ~~Млавице,~~
Кобан је поглед младе Данице!
Кобна је кула Перуна кнеза
И под њом она у башти бреза...
Ах Бериславци! ах Бериславци!
Прошлости моје лијепи данци
Овђе су само у миљу цвали,
Ал' Иво, Маре, нијесу дали,
Да моја буде јадна Даница,

Без ње живјети, то је тавница!...
Овђе ме стари Ибраим-ага
У име царско прегрдно слага,
Те му дах ријеч и обећање
Предати цару Зету, Зећане,
И издат' оца и отаџбину,
Потурчит' себе и сву родбину!...
Кобно је ово мјестанце мало
Оно се, Боже, данас пронало!...

(Много премишля, за тим наставля.)

Али ми Султан сав Балкан дава,
О нама људима насна држава!
Крај дава ја ћу цар други бити,
Царевом крсту тошћедарити!
Иво остара', а Деспот пао,
Јашко разбијен, а Ерцег зао,
Он и Кастринот мало се држе
Докле им Турци области спрже;
На пустишћу њину ја се ширити,
На три краљевства ја краљ сам бити!
Скадар ћу главним начинит'
градом,

Пољепшат' Зету умнијем радом,
Рају ће она подобна бити,
Српске ће виле по њој се вити,
На сјајан трон ми Дашица сјати —
Ах! то не могу још ишчекати!

(К Иву који долази.)

Изведи, Иво, дората мога!
Како је јутрос? је л' јести мога'?

Иво.

Добро је дорат твој, Господаре,
Сада га млађи перу, ~~Господаре!~~

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
Станко.

Е да-ну брзо нека га спреме
И оседлана доведу мене!

(Иво одлази.)

Момци и коњи бијаху жудни
Рата и боја. Сада су трудни,
Сиромаси! Што горн — догорн!
Данас о боју нико не зборн...

(Станко улази под шатор. Долази Иво и један слуга који доводи коња. Иво долази на врата шатора.)

Што је?

Иво.

Дорат је ту!

Станко.

Већ! а! да! да!

(Илази да види коња, много га
гледа.)

Гле! здрав је! чпо, весео вазда!...
Хотском гором, па крајем до Хума
До Кроје нема грднијег друма!...
Потоци скачу, амбиси клети,
Дукљанов пут се зове проклети!
Дорат је чиста, на хвала Богу
Кад тамо није сломио ногу!

(Диге се те милује коња.)

Ха! ха! дорате крилати мој!
Дај ми ту ногу, да виђу! Стој!
Добро је, добро! Мека је грива,
Да ли се што год још у њој
скрива?...

Сјећам се оне зелене свиле,
Сјећам се оне бијеле виле

Што свилу свеза у гриву твоју,
А љубав ули у душу моју!
Срећан си био под Светим градом
Кад оне ноћи удрисмо крадом...
Срећан си био на сва рочишта
Љубави слатке и разбојишта...
Еј коњи су мушка крила,
А љубав је сл'јепа сила!
Здраво лозе у отоке!
Здраво коњи и ђевојке!
Здраво копља, оштре сабље!
Здраво куле, бојне тачке!
Здраво шаови и јунаци
И сабаља бистри зраци!
Здраво поља и равнице
И погледи у Данице!...

(К Иву.)

Вод'те га тамо, вод'те полако!

(Иво и слуга излазе. Станко улази под шатор, У то долази Угљеша. Угљеша спрема једну малу трпезу.)

Уљеша.

Ручак је готов, Господар Станко!

Станко.

(Сједајући за трпезу.)

Бољег хљеба, бољег сира,
Вјере ми, нема чак до Мисира!
Бољег вина, плодних воћака,
Бољих коња, бољих јунака,
Ни љепших жена нема ни цура
У област славну Кастринот Ђура!...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

Гуслар ту је

Уљеша.

CRNOJEVIĆ

Станко.

Нек приступи амо!

(Улази гуслар.)

Испој једну ма ваљану само!
Српске гусли вазда радо слушам...

Гуслар.

Већ н'ако, Књаже, да те заглушам...

(Удешава гусле.)

. . . . .

„Све у име Бога великога!
„А у здравље Ива Господара
„И Борђије напљедника млада
„И нашега војевode Станка!
„А по томе пјесму да пјевамо:
„„Од када је сабља сакована,
„„Од када се лију буздовани,
„„Од кад коњи равницама праше,
„„Од кад стаде јунак спрема јунака
„„Је ли ико грђе учинио . . .
„„Од проклетог Вука Бранковића
„„Који изда свога Господара?!...
NACIONALNA BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
Станко (за ~~CRNO~~ JEVIĆ

Гудало је страшно у гуслара!...

(Гуслару.)

Пјевај другу, то је пјесма стара!

Гуслар.

„Зла времела нема без снијега
„Ни у племе грђега биљега
„Но брат брата кад свога издаје
„И душману за благо продаје...

„Тешко оним' који народ буне!
„Тешко томе кога народ куне! ...“

Станко.

Знаш ли ону за Војиновића
Од Ужица нашега племића?
Али немој... но преклини, стари,
Другом боље, а сада не мари!

(Баца му кесу с новцима.)

Зло грло сад капљицом намажи,
Па за опет гудимо поснажи!

(Гуде стар одлази к Угљени.)

Отвори слуго и криво крило!

(Наставља сам.)

Еј давно није ни оно било!...
Оно је кула Перуна кнеза,
Оно је она зелена бреза,
Оно је башта мога цвијета,
Оно најљепши крај од свијета!...
Онам', онамо Даница стоји,
Онамо сви су спомени моји,
Онамо сунце моје ми сјаше,

А она сунцем и мене зваше !...

(Устаје иза трпезе, коју Угљеша
диже, па се обрће на крило које
је отворено било од кад је устао
од кревета — замишљено говори.)

Ал' љубави су пресилне моћи!
Синоћ сам мога' у Жабљак доћи,
Но мимоћ' њу? како би мога'!
О, како, како, за ради Бога?
Да њу не видим? њу не загрлим?
Никако не ћу! К Даници хрлим,
Да љубим очи п њега уста!...
Ах, жељо, жељо! ах! жељо пуста!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE

Угљеша CRNOJEVIĆ

Брже се није могло никако!
Довече тамо чека те свако,
Овђена нема ни душе живе...
Пусто је поље, пуста су њиве!
(Узима неке ствари и излази.)

Станко.

(Сам.)

Напрасно позван из Кроје амо!
Да је то леле! од жеље само?

Но буде л' пита дознао отац,
Свршајем тамо ја на конопац!...
Ствар је ријетка, пук заговара,
Но пук се опи веома вара!...
Ето ми војска иде од Фраке,
Војводе храбре и чете лаке;
Иву ћу, Ђорђу у зору гракнут',
На Жабљак царев барјак истакнут',
Па ћу им рећи нека се мигну,
Ил' : живио Мурат! нек са мнош
внчу!

REGIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
PRIHVATI OBU
TRIPRU
JERNOJEVIĆ
Učeni.

Под град те Зетске чекају чете,
Све ће изаћи да тебе сретe!
Иван-бег, Мара и народ цео
И твој брат Ђорђе, нашљедник
мно.

Станко.

Да! да! Каже ли јоште што ново
Твоја Златана?

Уљеша.

Па не готово !...

(Живо, као да се нечега ејча.)

Да, јесте! (мирно) ал' то није од
ваље...

Станко.

Све једно, причај ти, причај даље!

Уљеша.

Овђе глас није твог робовања
Тако остао без невог пртљања:
Једна девојка из овог села,
До тог времена здрав, весела,
У црно сва се на једном стави,
На дом се у плач и лелек сави
И ту нариче ноћу и дању,
Таман је и сад у томе стању ...
Па св'јет је склониј' исмијавати,
Но случај такви сажаљевати;
Њу нико није увјерит' мога
Да није ништа било од тога;
Па тобож... веле... некаква свеза

Међ' кѣром да је Перуна кнеза
И тобом била и да постоји ...

Станко.

(За себе.)

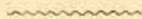
Ах! јади, јади! ах! јади моји!
Болесна она! Судбино црна!...

(Обрће се к ономе доцније отво-
реном крилу, угледа Даницу и
Марту ђе беру цвијеће и изне-
нађен викне.)

Ах!

Улени
NACIONALNA
BIBLIOTEKA
(Значајно.)
CRNE GORE, ĐURĐE
JEKNOVIĆ

Ето ти она бијела, црна!

ПОЈАВА III.

(Станко се брзо нареди, опаше
и излази на крило оклен се види
Даница. Даница њега не види, а
он се примиче њој све ближе
и ближе, али да она не примјети.)

Даница и Марта, за тим Станко.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
CRNOJEVIĆ

У далеком Дренопољу
Цвили јунак у невољу,
Жели хљеба, жели воде,
Жели сунца и слободе,
Жели мила завичаја,
Жели свога родног краја,
Жели Жабљак град бијели,
Жели зетски народ ц'јели!
Можда жели и Даницу

Ову тужну несрећницу !
Можда му је оков тешки
Саломно дух витешки;
Тавновати није лако,
Није Станко, добро свако !
Ах, проклети цар Мурате,
Моја клетва пала на те !

Марта.

Данице моја, не плачи, мила !
Ланих је једном код мајке била
Из Хота жена, татилџа нека,
Знаваше врата бундават' л'јека
Од настуна и од падавице
И од синџира и од тавнице;
Вељаше трава да ђетелина
С четири нера моћ чудну има:
Кад њом се такну врата тамнице,
Сужањ изађе — чујеш Данице?
Тражимо траву чаробне моћи
Не би ли Станко мога' ти доћи !

Даница.

Па и да дође — Књагиња Маре,
Из неке можда мрзости старе
Наспрама мајке моје покојне,
Спомена света вазда достојне,
Бојим се, бојим, да не поквари!
Боже! али што? о то не мари!
Тек наше брзо видно краје
Само да дође и да не траје...

Марта.

Да ли би за то, Даница, мила,
Вашему браку противна била?

Даница.

Перуна кћер сам, проста племића,
Од мале куће спрам Црнојевића,
Који од Балше још племе броје,
С Херцег Стефаном тамо се своје
И с Радул-бегом и с Љубовићем
И с пјеном племства, са Бранко-
вићем,
Па с тога свјетлост њезина педа,

На род ми мали с презрењем гледа!...

Марта.

Мени је мрзна Књагиња Маре,
Бог избројно ње дане старе!

Даница.

Не да Бог Марто! не да Бог друго!
Она, све њено, живјели дуго!
Боже јој брзо доведи Станка,
А моја мржиња била јој лака!
Све што из близа Станка се тиче,
Ја не дам Марто да с' на то виче!...

Национална
библиотека
Црне Горе

ЂУРЂЕ
МАРТИЋ

Ја то и не ћу! Лјепо је тако!
Та црта племство надбаца свако!
По сад ми кажи, не плачи само!
Од кад је Станко пошао тамо?

Даница.

Од триста дана више је седам
Од како тужна пут Хума гледам...

Калуђер један сад из Солуна
Књигу на оца писа Перуна,
Но он ту књигу и сад још скрива
Од самог нашег Господар Ива:
Битка је страшна у Дибру била,
Војска је турска нашу сломила,
Зећани да су ту пострадали,
Сви преостали ропства допали,
Књаз Станко да је заробљен, селе,
И у Једрену, одведен, веле...

Марта.

NACIONALNA
BIBLIOTHEKA
(Београд.)
SRNE GORE DURDE
KRNJEVIĆ

А зна ли Перун да је у Једру Станка?

Даница.

То зна у Жабљак и душа свака!

Марта.

Може бит' да је и мајсторија
Ропство Станково и ... историја...

Даница.

(Плаче.)

Силни простор што раздваја

Те не чује мојих ваја,
Недолазак књигоноше,
Билези су среће лоше!...
Мах Муратов чим осваје
И свијету страх задаје
Смео ме је силно младу
Те у судбу губим наду...
Сновиђења дневи, ноћи...
Ах мој бол је без помоћи!
Роб је Станко, сумње није,
Има ли ме несрећније?!

NACIONALNA (1. тача.)
BIBLIOTEKA

CRNE GORE

(Још скривен, ва себе.)

А... тирапа као мене,
Што пуштаје да увене
Цвијет ови нетакнути!...
Ево јој се ум помутн!...

(Даница бришући сузе нехотице
ее приближује Станку, којег
још не види. Станко на један
пут живо јој се приближава.
Станко весело.)

Данице!

Даница.

(Пада у несвијест.)

Ах!

Марта.

(Приступа Даници. Строго Станку.)

Племићу! Зло радиш,
Ту моју другу да пренеразиш!

Станко.

(Марти, прихватајући Даницу.)

Помози! нека! нека! Данице!
Прихвати Данице!
Њојзи не ~~боље~~ ~~под шатор~~ бити,
Ту ћеш је водом мало умити...
Брзо ће она, брзо доћ' себе,
Познаће она мене и тебе!...

(Станко и Марта уносе Даницу
и полажу је на кревет под шатор.)

Марта.

(Зовући Даницу, која се не озива.)

Данице! Дане! Ах! што ћу Боже!?
Ако јој само ти не поможе!...

Станко.

(Узнемирено.)

Угљеша! море! воде донеси!
Овамо брзо! човјече! ђе си?

(Угљеша доноси воду.

Станко к Марти.)

Да-ну ти скваси мало јој чело
И њедро њено распучи б'јело!..

Марта.

(Кваси јој чело и зове је.)

Дане! Даница! Очи отвара
И нешто ти да сад изговара!...

NACIONALNA
CRNE GORE ĐURĐE

ERNOJEVIĆ
Станко.

(Примиће се.)

Нека сад цуро! Да прислушамо!
Ја ћу стат' овђе, ти стани тамо!...

Даница.

(Лагано бунца.)

Ах... проклетн... цар Мурате!...
Моја туга... пала на те!...

(Јаче.)

Роб је Станко... сумње није...
Има ли ме несрећније?!

Станко.

(Сасвим сјетно.)

Роб и јесам твога чара
Кога сами рај сатвара!
Ти си мене плијенила,
О бијела моја вила!
У рат ови љубав твоја
Праћаше ме у сред боја,
Њом сам мога' одврати
И јунаштва примјер дати,
Она штити мн, амајчице
Њом бољи бих од делија,
Што арбански краји броје,
По јунаштву за мном стоје!

Марта.

Млади властелине, а ко си ти?

Станко.

(За себе.)

Ја њеној други не ћу се крити.

(Гласно.)

Још ја ничи роб нијесам,
Ова лапац за ме скова,
Зароби ме за увијек
Властелинка, цуро, ова !

Марта.

Лјепо не кажеш још ко си ти?
По ношњи, грбу, оружју, свити,
Племић си, виђу — лист наше горе.
Али се вараш, вјеруј, неборе,
Кад мислиш, да је Даница
Ил' позваница, ил' вјереница !...
Не, срце није није, дунав њена
Ка' при обали од мора пјена,
Ко први дође да је дохвати
И она тога да ће се звати.
Она је душом војводе Станка
И биће, знади, све до нестанка !...

Станко.

Та ја сам, Станко, војвода Зете,
Познајем њене врлине свете !

Марта.

(Стидљиво се клања.)

Опрости, Књаже!...

Станко.

Ти си јој друга?

Марта.

И њена радост и њена туга
Мени је вазда излијевапа,
Друга јој сретњих и лијех дана!

NACIONALNA
BIBLIOTHEKA
CRNE GORE ĐURĐE
Станко.

Шта ћемо сада? Како је смртва?

Марта.

Љубави чисте она је жртва!...

(Долази Угљеша.)

Угљеша.

Мука је виђу на Господара —
Ал' грумак људи гле од Понара,
Хитају амо сви на коњима,
Но слабо виђу злијем очима,

Е ма бих река' властела да је,
Сунце им с златних штитова сјаје.

Станко.

(К Угљешин.)

Па добро, свима направн сјести,
Старије пусти к мени уљести,
Нек момци други коње прихвате
И сви се посла за дочек лате.

(К Марти.)

Цуро, остани ту код Данице !
Дође ли к себи од несвјестице,
Под шатор боје чекајте тамо
Док неке људе сјамо преко амо.

(Угљеша парењује по шатору и
испред њега. Станко излази пред
шатор и гледа пут Жабљака.)

Да л' су свати Даничини
Што овамо живо јашу?
Да ли хита ђевер Ђорђе
Да прихвати своју снашу?

Не, цвијеће вијенаца
Што крунису млада чела,

Ја се бојим за невјесту
Већ су прошла и увела!...

(Улази под шатор, погледа Даницу,
за тим тражи по једном сандуку
и вади свилени убрус. Станко
говори даље.)

На Плавници, поток бистри,
Ови мени убрус пружи,
Кад јој првом виђех очи
И дах с коња, ружу ружи!

Из лова се хитрог вучах
Кад ми љубав заче мрежу,
Од тада ме њено мори
Од тад груд' ми јадн стезу!...

(Покријева очим убрусом Даницу.)

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ПОЈАВА IV.

(Долази кн. Деан и кн. Перун,
са пратићом. Деан љуби Станка
у прси, а ови њега у главу. Пе-
рун и пратића љубе Станка у
руку па се измичу подалеко.
Сви су гологлави о кн. Деана и

Перуна.)
NACIONALNA
BIBLIOTEKA

CRNOJEVIC
STANKO

CRNOJEVIĆ

У сретање ви два стара кнеза,
Два Србина, два храбра витеза,
С китом дивном зетскијех племића
Ка' из доба да сте Неманића!...

Деан.

Благо нам дико! благо нам славо!
Добро нам доша', од Зете главо!
Како си Књаже? Како Зећани?
Орлови они твоји ваљани,

Који се уз' те и Ђура бинше
И образ Зети освијетлише?

Станко.

(Чини свјема знак да сједну.)

Дружина моја здраво је кнеже!
Како си ти, наш добри витеже?
Књаз отац како? Књагинња Маре?
И мој брат Ђорђе? Војводе старе?
Јесу л' сви, реци, на дому здраво?
Кажи ми кнеже, кажи ми право?

NACIONALNA Библиотека
BIBLIOTEKA (Кланица се.)
CRNE GORE БУРДЖЕ

Добро смо! Бринумо докора бисмо
Док твоје дође из Љеша писмо;
Жалисмо много војводу Марка,
Милију кнеза и кнеза Жарка!

Перун.

И оно момче Миње сердара,
И Арсенију твог барјактара!...

Деан.

Но хвала Богу, ти да си здраво,
Сад те видимо, сад нам је право!

Станко.

(Тужно.)

Мени вазда биће криво
Без опаквих витезова,
Слава њина сјаће живо
Док је мача и ратова!

Орли лете на високо :
Там' је њино царовање,
Амо дође у низоко
Орлова је много мање!

Пуст је свијет без јунака!
У рђама браће штејнојевић
Уз сокола лети сврака,
А уз лафа мачка пје!...

Пун је Епир славе наше
И прегнућа и ужаса!
Барјак зетски ће с' вијати
И траг знаће Арбанаса!...

Деан.

Немој, ох немој, млади витеже!

Срце се свима за њима стеже!
А плакат' данас — то је грјехота!
Но причај штогод за Кастриота!

Перун.

Како му војска, како војводе,
Ти оснивачи њине слободе?

Деан.

Муса, Амица, јесу ли живи?
Побратим Лека мој соко сини?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

Сви су ти здраво остали, кнеже,
И биће добро док их узвеже!
Дух слоге...

CRNE GORE
DURĐE
CRNOJEVIĆ

Деан.

Те тврд, Војвода Станко!

Станко.

Без оног чојка све им је танко!...
А он је соко и прави вођа!

Тврђега срца од челик гвожђа!
Одан је вјери и домовини...

Перун.

А да, мој Књаже, што ти се чини,
Хоће ли папа помоћ му дати?

Станко.

Ја о том ништа не могу знати! ...
До то, чуо сам, да шиље пара
И ка' Латине да наговара
И спрема ка' да за рат брстапкни,
Па тако ~~живе~~ у нади јуначки...

NACIONALNA
BIBLIOTHEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Деан.

Благо том ко се у кога пада!
Надне ли, онај у нади пада...
А ми немамо без Бога само,
Па још им помоћ шиљемо тамо!...

Станко.

Тако је кнеже! на зло емо мјесто,
Те крв прољеват' морамо често.
Па виђи тамо залуд се бнємо,

Не знам, Деане, што се вратисмо!
У сред ми боја наредба дође,
Ипса' ми отац, ипса' ми Ђорђе:
„Поврати војску и иди кући
„Више се немој с Турцима тући!...“

Деан.

Знам за то писмо.

Станко.

На кажи чоче?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Деан.

У дослух неки људи те мече,
У неку тајну ка' трговину
Са царем турским за отаџбину.
Нађена писма врло су јасна,
Смјер и побуда зла им, ужасна!
Ал' отац Иво све ће то скрити,
На јавно о том ништ' не ће бити!
Ти ћеш се оцу покорит' Иву,
Бацће писма у ватру живу,

Десн.

(Једним кољеном к земљи.)

Није на томе наша држава!
До год је Ива и наших глава,
Сви ћемо пасти, то не ће бити,
Нас не ће нико, знај, предобити!
Ко да нам такне завицај мили?
Којој се бисмо пустили сили?
Нек све хришћанство Мурат
савлада,
Нас не ће, вјеруј — не ће никада!...
Могу ли доде уљех' у Зету
Ступати на прједокле их срету...
Погледај, они стрми бедеми
Изнад ње Богом су изведени!
Вал ће Султанов зауставити,
Ми овђе вазда слободни бити!
Онијат' их ка' змија из трна,
Кам спотицања Гора ће Црна
Бити султану, бити Млеткама,
Њиној сили и њиним сплеткама...
Лукави дужде што Бар надвара,

Вјеруј ми, за то грдно се вара!
У њему лако уљести може,
Ал' тада само да видни, Боже,
Суторман, Лисни би се сурвали
На смјелу главу бине му нали...
Вреута, Ловћен, Бијела гора,
Будву му, Котор, све крајем мора
Сиритили часом до Метковића —
Таква је држава Црнојевића!
Бога једнога она се боји!
Ко може, јапан, њу да освоји!?
О своме ништа не мисли паду,
Нем'јева истон — рута се западу!...
CRNOJEVIC

Станко

Хе! јак је султан, лукав је дужде!
Ми мали, гладни, у сваке нужде...

Деан.

Најмање смрти од глади има
А особито међ' орловима! ...
Полети оро с висине неба,
Уграби доље све што му треба,

Вине се, гракне и крпла стреса,
Свему живоме пр'јети с небеса.

Станко.

Ти не знаш, кнеже, још султан
ко је,
Његова снага и сила што је!...

Деан.

Знам, чујем Балкан, како га мрви,
Будиму, Бечу, ето га врви,
Мадарску знам, Србију стуче,
А виа Отамбол му баљемез пуче,
У Рим нескривено сјевер пође,
Овђен никада, никада овђе!...

Станко.

То је незнање ил' пуста нада!

Деан.

Ко друкче мисли тај се пренада.

Станко.

Млечић је мудар а силни ловац!

Деан.

Наш је Књаз Иво чист Црногорац!

Станко.

Ти збиља мислиш остати, кнеже?

Деан.

Остат' да како, погани бјеже!...

Станко.

Ма ти човјече ка' да с' инадиш?!

А шућу кућу у облам традиш!...

Знаш! ја сам овдје! збори полако!

Кад тако вичеш, чује те свако!...

(Устаје он и сви други.)

Ил' хајд' у Жабљак! и кажи тамо

Да ћу на подне доћ' сјутра само!...

Јоште ми војска није сва дошла,

За мном је јуче из Скадра пошла!...

(Значајно.)

О нашем збору Иву ни слова!...

А жеља твоја биће жалова...

Деан.

Опетанак желим и величину
Мом отачаству — смрт дунимашу!
У славу Божу, у здравље Ива,
Ком се што чини, ком се што
крива,

Ево нас ту смо ми Црногорци!
Па нека Турци и прекоморци
Све покушају: оружје, благо,
И на нас крену кад им је драго!
На самом прагу ево нас паши,
Источниот змај, а на доват шаши,
Пасте нас не бојите не страши,
Књаже,

Вјеруј, што старац овн ти каже!...
Милом је Богу угодно било
Кад нам се јато ту окупило:
Хвала ти, хвала, велики Боже,
Да нас освојит' нико не може!
И не ће никад док свијет траје,
Чут' наше горе фратрова граје,
Ни брдо брду одзив дат' не ће

Опшијој рпци, па нека креће
Ко хоће на нас може му бити,
Ми ћемо силу, силом одбити!
Војних пољана преша сам доста,
Те браће миле премного оста,
Те крв им чиста потоком точи,
А они к небу уирли очи,
На плећа момци дивни лежаху
Па са издахом Бога мољаху:
Да спасе земљу, да спасе Ива —
Те вјечни санак сага покрива!
Али их има још на том мле
Што се сине не види сле,
Него се срце на нас главаре
Што им не дамо да таламаре,
Брансћ' им враже заврши коло,
Крваво коло свуђ наоколо!...

Станко.

Слаб је Ђорђија, остара' Иво,
Земља ће за мном поласет' живо.

Dean.

А ће то млади Црнојевићу?

Станко.

Управо старче к Отмановићу!

Деан.

(Ва себе.)

Ух, злога пута! Удеса злога
За Књаза Ива, владара мога!...
Ух, стида, срама! жалосни старче!
С твога огњишта издајство заче!

(Послије дугог ћутања гласно.)

Што је суђено — збити се мора!

Црнојевићи! Ибо је Гора

И наша туди! Снахилук није

Вашег дома и вашег миле!...

Ако шујемо у лице ваше

Мале фењере уз сунце наше,

Мираз нијесмо ми Црногорци,

Но мученици, кржави борци!...

Вјерни смо Богу, дому, слободи

И Књазу Иву, главном војводи!...

Станко.

Ја имам киту пољедовача

Моја ће страна бит' кнеже јача!...

Деан.

С тобом ће снико при камен бити!
С твојом се китом ти застидити!
У тој је кити све пропалица
И скитач, блудник и варалица!
А које прави закони гоне
Вјешају, туку или прогоне!

Станко.

Ти више немој ни једну, кнеже!
Једна једита дријета, веже...
То султан Мурат камо нареди!

НАСЛОВНА
BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

Деан

CRNOJEVIĆ

Његова ријеч овђе не врједи!

Станко.

У два се опет свијета слуша!

Деан.

Нек дође амо да то покуша!

Станко.

Није му преша, ево му мене!

А он, Деане, да само крене,
Као год што је пољана ова,
Једину другу чак до Грахова
Направит' може у мјесец дана!...

Деан.

За ново поље нових мегдана
Та би равнина међ' нама била!...
Најкраће: мене та турска сна
Не страши, вјеруј!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Станко.

Чудна јунака!

Деан.

Ја јесам јунак и од јунака,
А тебе српска не роди мајка,
Кад тебе једног од свијех наших
Азије дивље навала плаши!...

Станко.

Диваљ је онај који сад више!

Деан.

Што?

Станко.

Мучи!

Dean.

Мучи ти, издајниче!

(Станко први извуче мач — па
Деан. Ки. Перун и пратња и
сауге Станкове ставе се између
њих — даље говори Деан.)

Овамо, ко је сад Господарев !...

Станко ј' издајник и роб је царев!...

(Свак се измиче по свому Деанову, а сваки има и утиске, који
BIBLIOTEKA
држе (Станка.)
CRNE GORE ĐURĐE

Нерун. CRNOJEVIĆ

Ja сам Иванов и Црногорац!

Властелин зетски (за себе) Данпчин
отца!

Dean.

(К Станку показујући га мачем.)

Е, ти се не би отима' тако,
Знај, да пијеси Иванов Станко!
Дѣ бих ти оно што 'но се дава

Свакоме оном што поткошава
Крш ови мили и Господара!...
Твоје ми име улогу ствара:
Доставит' Иву, казати Књазу
(Хоће да одлази.)
За поступ Станков, његову мазу...

Станко.

Не страши, кнеже! та ми се знамо!
И ако н'јесам рођен одавно,
Бољи сам јунак, бољи сам војник!...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

Ја вјерни земљи твојој издајник!

А за јунаштво као ја буди,
Па да си јунак рећ' ће ти људи!...

Станко.

На мом је дому то име ново...
(отима се слугама)

Па за то, кнеже, задржи ово...

(Прободе Деана у прси. Пратиља
Деанова извуче мачеве и зажде-
не се пут Станка. Кн. Перун е
извађеним мачем зауставља их.)

Одаље стоко! . . .

Перун.

Немојте људи!
Њему ће отац његов да суди!...

Сви.

Ка' убојници и издајнику!...

Станко.

Е, чујеш њишу дивљачку вику!

Деан.

(Мачем прободен, тјело се низ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

Лијена дара бдијојивша!...

Ах, да је турски, ил' од Млечна,
Ка' на сан рана радост би била,
Она... ми... слава и дика мила!...

(Сиушта се на кољена.)

А сад ме боли... ах боли тешко!...
Крв ми окаља племе витешко!...

(Охрабрује се.)

Кнеже Перуне!... дозови Станка!...
Тако ти среће и овог данка!...
Не бој се ништа од зле намјере,

Свак до сад у ме има' је вјере.

(Дуже мач у вие и гледа га.)

Гвожђе! ријез је твој од челика,

А жеља моја бјене велика

Да служим вјеру, власт, отаџбину,

Па кад помислим сад на судбину!...

Давно је било кад се састасмо

Па ево гвожђе, ће се растасмо!

(Баца мач; гледа рану, па око
себе.)

Придрж' ме који... једнијем часом

И мало туд'јен држи пасом...

(Један га прати долази и па-
сом га прито. и држи увјежива и
држи CRNE GORE ĐURĐEVIĆ

Једнијем часом, а час је вијек!...

Сав живот људски — ниједан лијек

Законе бића не пзмјењива...

(Овај те га држи рече:)

Ал' праве у рај Бог насељива!...

(Долази Станко и Перун.

Наставља Деан.)

Војвода Станко, пружи ми руку!

С вељим весељем замјени муку

Твојега дома вјернога слуге...

Спаси га, спаси од веће туге!...
Мој бол тјелесни, ништав је, мали,
При оном што ми на душу свали
С одлуком твојом ил' у султана —
То ми је теже од свијех рана!...
Немој, војвода, кумим те славом
Твојега дома, Марином храпом!...
За име, немој, свијех светаца,
Мука ти, немој, Црногораца! ...
Ах немој ... немој ... крвави крво!...
На твоје српско огњиште прво
Неизгладима остаће и ја,
Наша ће мајка тако сат' снага!...
Војвода Станко, пружи ми руку!...
Махни ми, чоче, ту с душе муку!

(Станко у великој борби.)

Ах, благо мени! мој се Књаз бори,
Благо ће бити свој Црној Гори!
Пружи ми руку, ах мили кнеже!
Нешто ме мало још к земљи веже...

(Затиска рану дланом.)

Ах, крви, крви! што хитани тако?
Још није ништа изрека' Станко!?

Ах, крви, крви! ах, крви пуста!
Некаква магла хвата ме густа!...
Војвода Станко! хоћеш к султану?
Кажи ми, јадан, кажи ми, да-ну!
Буден ли с Ивом и дома оста'
Моја ти, Књаже, крв била проста!...
Прођи се спско, остави бруку!
У име тога љубим ти руку!...

(Љуби га у руку.)

Умријех... реци...

NACIONALNA

BIRO (Сви пренеражени.)

CRNE GORE (Другови.)

CRNOJEVIC

Ја ћу к султану!

(Сви пренеражени.)

Перун.

Веља му суза низ око капну!...

Умрије!...

Сви.

Зар?... ох!...

Перун.

Кнез се престави,
Аманет дивни свима остави...
Већ њега нема, он нам издану,
Но ко је племић, његову рану
Свак нек целива и закуне се,
Души му тамјан ови принесе:
Ко црногорству не био вјеран,
Богом и људма свуд био ћеран!

Сви.

Амин!...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNOGORSKE

PERUN. ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Ком камен ови није свет,
Да буде срамотан, проклет!...

Сви.

Амин!

(Кн. Перун приступа и љуби
Дезна у руку, остали му сље-
дују.)

Кн. Перун.

Сад ове црне носмо комате!

Ах, леле нама, Деане брате!

(Узимајући Деана да носе. кн.

Перун пут Станка говори.)

Лани кћер си ми ти превластна

Ох, убојнице, Богу платио!

(Носећи Деана запијевају слије-

дѣе, које се чује и пошто се

с позорице удаје.)

Сви.

Оваквијех витезова

И велика царства желе,

Ти би горе наше дика,

NACIONALNA

Бројотима нама, леле!

CRNE GORE ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

Ти си други стожер био

У средини нашег јата,

Ти гром бојни, лик прегнућа,

Дух побједа и дух рата.

Ти си наше црногорство

Узвишено на високо,

Ти си тужне Црне Горе

Сини вриједни, сиви соко!

Ти си Богу угодни,
Њему ћеш се помолити,
Он ће нашу отаџбину
Милостиво заштитити.

А ми ћемо сљедовати
Сви твојему аманету,
Служићемо род и правду
И слободу нашу свету...

(Престају. Станко стоји сам пред
шатором, гледа за Деановом прат-
њом, која носи мртва Деана пут

НАЈБОЉА
BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

Станко CRNOJEVIĆ

Сад мени овђе стојања није!...
Тек спровод они у град приспије,
Сјекнуће Иво ка' пламен живи,
Уз њега они крилати диви,
Овђе ме затећ' и сатријети,
Овђе ми свашта сада пријети:
Иво и људи и земља нста,
Највише савјест моја нечиста...
— Па нек затече, па нек ме смрви,

Врх Деанове још топле крви,
На траг спрови мога злочина
Нем Ило казни несретног сина!
Ал' Турци!... круна!... краљевске
власти —

То ми не може са ума пасти!

(Крети се.)

Одби се мене, проклети враже!
Претом се свати издајник каже!
У Турпе не ћу, па како буде,
Нека ме наши судови суде;
А љакоса и плашт ја немам рашта
Кад Деанови крв ми је прашта'.
Ноћас ћу дома, милост ме чека,
Да ми је просто — Деан је река',
Грјешан под ноге папућу Иву,
Њему ћу казат' истину живу
За све што мени Мурат је дава',
К себи мамно и обећава';
Останут' на ме проклетство не ће,
Њему потпора. Туру заплеће,
Од сада ја ћу до смрти бити

И он ће мени све опростити...
Па да опрости? ... што са мном
бива?...

Треће ја лице бићу уз Ива,
Дзорит' ми вазда треба некога —
То не ћу, не ћу, живог ми Бога!
Хришћанство ц'јело неса ме зуне,
И то је лакше по бит' без круне!
Па за то ноћас бјежаћу Бару,
Отолен под екот Мурату цару!...

(Спушта се завјеса.)

NACIONALNA

BIBLIOTEKA

CRNE GORE

ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ПОЈАВА V.

(Даница и Марта.)

Даница.

(Гледа изнад себе и наоколо.)

О, друго слатка! ~~ће~~ ~~емо~~ кукала?!

Ха, под шатор! ~~ја~~ ~~п~~ шатор! од

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

куда?

Под нечи шатор! о Боже куда!

CRNOJEVIĆ

На кревет туђи зар сам ја спала?

Ух! што је ово, Марто, кукала!?

О, стани, стани, да ли је било

На јави, или тек ми се сипло

Да зазрех Станка ја на ливаду,

Ил' дуга жеља вара ми наду?

Ах реци Марто, не вара жеља,

О, Станко сунце! о жељо веља!

Марта.

Шатор је Станков, он ти је доша',
Амо ће сада, неће је поша'.

Даница.

(Весело.)

Ах, да, о Марто! о злато мило!
Замишљајам што ми се догодило...
(Обрће се око себе.)

Шатор је његов, његове ствари,
Познајем ови споменај стари.

(Находи његов шатору и раз-

гледа у велики шатор.)

Ах, шатор је дом јуначки,
Дом весели, дом мишине,

Пет' се даје на главице,
По брдима, у долине!

Бирати се вазда може
Мјесто љепше, мјесто ново,
У њему је штит и сабља,
Све покућство јунаково.

Пред њим свезан гоњ за коње,
Тун је ован за пециво,

То је тога сретњег дома
Све имање и све живо.

Под шатор се добро спава
На лијепој мекој трави,
О слави се под њим сива
И биткама и љубави...

(К Марти весело.)

Ја бих јунак да сам човјек била!
Барјак Станку пред војску посла!
Ево виђи како би с' тијао!

(Окрете мараху.)

Би ли како **Март** пристао?

NACIONALNA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Марта.

(Хладно.)

Ја не знам јунак да ли би била,
Да ли би Станков барјак посла —
Наше му боје сад барјак није,
Његов се барјак без орла вије!

Даница.

Без орла? што! Ти си нешто
сјетна?

Ја напротив, ја сам тако сретна!
Но буд' ми, друго, и ти весела
Кад ми је срећа Станка довела!

(Цјеливајући Марту.)

По ће је? кажи, хоће ли доћи?
Или ћу га ја потражит' поћи?

Марта.

Доћ' ће без сумње, не мисли за то!

Даница.

Да-ну, о Марта, што ти је злато?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Марта.

Ово је...

Ништа!

Даница.

Јест нешто крупно, дебело,
Слика је туге на твоје чело,
Твоја ми љубав коб неку крије,
Над мојом срећом та се коб вије.
А... стапи, знам сад, нешто сам
снила ...

Ту пријед кад сам заспала била:
На руку сив ми соко бијаше
Са длана мога хљеба пјаше,
По крилма ја га милових лако,
Док соко сиви шчена ме тако,
И оба моја извади ока,
И прхну соко ка' пут истока...
Тад што ћу јадна, тад што ћу
куку!

Док Деан сл'јепој пружи ми руку
И рече старац: „Амо је свјетлост!
Амо је правда, амо је вјечност!“

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE

Мартин БРНОЈЕВИЋ

Бјежимо јаде! бјежимо црне
Докле се они звјер не поврне!
Он је Деана сада убио
Свој Црној Гори крило сломно...
Станко је поган и чудовиште!
Најжешћу казан злочин му шите...
Станко је ништа и изрод прави!
Он, крвник, хоће све да подави,
Да нема вјере, да нема суда...

Даница.

Преклини, Марто, богме си луда!...

Марта.

Оцу и мајци некона раку,
Он јавно згази светињу сваку,
Он Христа, вјеру и дом издаје,
Што нам је свето, то не признаје!...
Крв Деанова сада пролита...

Даница.

Без сумње, Марто, ти си манита!

Марта.

Ах, пека, моја Данице, пека!
Твоја га љубав с милошћу чека,
Знам!... Овој земљи судбина горка
Пријети, ал' ти си Црногорка,
Па чини што знаш и Бог те учи!...
Деана уби и нас се лучи,
У јато друго крвничко оде
Да поткопава гњездо слободе!—

Даница.

Да л' да се срчим, да л' да се
смијем?
У ово ништа не разумијем!

Марта.

Он ће сад доћи, проћ' не ће дуго,
Овђе те убит', но бјежмо друго!

Даница.

Станко? он, убит' мене?! он мене?!
А цпо свијет да на ме крене,
Бранио би ме та главу своју,
Живот би дао за њу меју!...
Велш ми „бјежмо“, али од кога?
Ах, мучи Марто, тако ти Бога!
Но чуј ме, друго, што ћу ти рећи:
У сами пака' за њим уљећи
Ја сам готова у свако доба,
Па он да ради око мог гроба?!

Марта.

А ти ми збогом, већ кад је тако,

Мене ухватит' ту не ће лако...

(Утече.)

Даница.

(Сама.)

А оно мене нек саму пађе,
Ја се од наше не плашим свађе!
Ево му грло, ево му очи,
У срцу крви, па нек је точи,
Ако је само то њему мило,
И оно јадно ту не узбило!...
Станко издајништво он к султану!
Те мисли које да на ум папу?
Он! он Деана да је убио?!
Он дому своме крила сломио?!
То није, није, није може бити,
То се ни у сан не даје снити!...

(Чује се ход оружана човјека, за
тим глас Станков.)

Неко сад иде!

Станко.

(Иза шатора паређује.)

Чим сунце зађе

Хат и све спремно нек ми се пађе
Ту! Ноћ је веле Бајова мајка
Па нек ме стигне Ивова хајка!

(Даница најприје дирнута при-
јатно, послје се крети.)

Уљеша.

(Иза шатора.)

Под шатор ствари све ће остати
И оне цуре!...

Станко.

Ја њих звањ.
НАЦИОНАЛНА КУЛТУРА
У шатору.

Устала! (Зачујено весело.) Благо
CRNE GORE DUBRE
CRNOJEVIC
мени вило!

Даница.

(Ширећи руке.)

Станко!...

Станко.

Даница! о добро мило!

Даница.

Мој мили Књаже, ах, сунце моје!

Станко.

(Након дугог загрљаја гледаћи је.)

Сунца су врућа те очи твоје!

Даница.

Уморан ти си, сједи, па причај!

Али још и још мене цјеливај.

(Станко је цјелива.)

Хвала ти буди, о Боже свети!

Ја цар Мурата већ не ћу кети!

Добитни мач му чак осје сјаше,

Твоје ми ропство ка' смрт бијаше!

Ја сам те дуго, мој Станко, клела,

Клела, по сад те нећу не укела...

Љубави мојој када те врати,

И кад је Турчин, Бог нек му
плати!

Станко.

(За себе.)

Сирота, мисли, роб да сам био

И ропства муке све претрпио...

(Гласно.)

Што причат'! Свака тамо је була

За твоју, мила, љепоту чула!
Једрена, Турци и паше саме
И султан исти за те пита' ме,
Па кад му казах за љубав нашу,
Он даде налог на првог пашу
Да мене пусти мом завичају,
Па ево ту сам, мој мили рају!

Даница.

Бпо си јунак, већ сви то знамо,
Но љепотица бјеше ли тамо?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
Станко
DURDE
CRNOJEVIĆ

А што знам, драга, да ли их је
било?

Пред моје очи само се вило
Свуд, вјеруј, твоје чаробно лице:
На мејдане и усред тавнице.

Даница.

(Свијући се.)

Тако ми лица утисци трају!...

Станко.

(Шјелива је.)

Ах, пусте очи како ти сјају!

Даница.

(Лагано уклони главу и лако га
по руци удари.)

Сад нека! Вазда си искрен био,
Би ли ми, кажи, сад ишта скриво?

Станко.

(Као да мисли.)

Не!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Даница.

CRNOJEVIĆ

Марта до сад овђе је била,
Па пошто сам се освијестила
Причаше нешто те чудновато...

Станко.

Ја ћу ти за то казати злато:
Деан и Перун овђе су били,
А оба, ти знаш, бјеху ми мили,
Милијих људи немах у Зету,
Отац их посла ту да ме срету,

Питај се л'јено, па таман сјели,
Док Деан они започе смјели
Да Црногорство своје истиче
И непристојно на мене виче;
И ту се свади и ја га уби...
Зпајући како отац га љуби
Мени ходнице код њега нема,
Жестоку казан за мене спрема.
Па знаш како сам снаша' Данице?
Да смјеста бјежим преко границе!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
Даница.
CRNE GORE ĐURĐE
(Најпирис узнемирено — посла
је тише.) CRNOJEVIĆ

Боже! што рече — да бјежиш је ли?
Прођи се црно! јадн те смели!
Зетски војвода да тражи спаса
У бјегству, је ли? Лијепа гласа!
Бјежат'! ће бјежат'? ух, то не
реци!
Мислиш ли тако, сад ме посјечи!
Ко? несретниче! преко границе?
Ти! зар из Зете! искрај Данице?...

Не, Станко! Одмах у Жабљак
бани

И под skut главом Ивану пани,
Па што те снађе! Јер не пристоји
Да с' у бјегунце један Књаз броји!
Оглашен правдом Господар Иво
Без сумње може казнит' те живо;
Али је отац који те љуби,
Д'ако те с тога сад не погуби,
Но ће се на свог смиловат' сина,
Молиће земљу, ста Књажевина,
И да ти Крпачиност добити своју:
Цригорац бачи своју земљу своју.
За углед правде твојега дома
Треба у Жабљак да идеш одма,
Па тамо, Књаже, што те задеси,
Ил' те затвори, ил' те објеси...
Љепше је много за име твоје,
А знаш лијепо мени како је?!

Станко.

Не смијем, драга, пћи код Ива!

Он ће ме наћи за друго крива...
Ти видиш, мним, што Српство
обрши,

Цару се хоће и он све сврши,
Његова ј' сила свуд опасала,
Наш отпор мали њему је шала!
Негђе ми лани цар поручива'
Да ће ме ставит' на мјесто Ива,
Само да вјером својом преврнем,
Од даље борбе народ одврнем...
Ја му се ето обедах тада,
Па је то Краљ дознао седа...

(Даница! Вилешић! Ким диже се.)

У Жабљак мени одлазак није,
Тамо ти Станко ходит' не смије;
Него љу бјежат' чим се намрачи:
Под небо ј' шуцље, а мрак је свачи...
Ти ћеш бит' зубља мојега мрака
Пратиш ли мене, твога јунака!

Даница.

(Дуго размишља.)

Ах муке ове! ох Боже благи!

А куд би бјежао, куда мој драги?

Станко.

Ја бих под сјајни царев скут пао,
Он ми је Балкан сав обећао...

Даница.

Ни да' Бог тамо, не, никад Станко!
Грдно је вазда учинит' лако.

Станко.

Но да останем ли да погинем?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Даница.

У Турску немој, ја те преклићем!

Станко.

Е, да бих знао изгубит' главу,
Ни у латинску не ћу државу...

Даница.

Ни тамо нигда не бих ти рекла!
К Турцима ја бих пријед утекла...
Но зашто бјежат' из земље своје,

Да грдиш себе и име своје ?

(Хватајући га за руку.)

Останн овђе, ох куда крећеш ?

Ја ћу те бранит', ти тамо не ћеш!

Наспрама смрти здружимо силе,

Ал' никад, никад из Зете миле!

Станко.

Ја тебе ради бјежаћу само!

Отац ми, мајка не дају амо

У Црну Гору да будеш моја,

Јер ти нијесн књажевског соја,

А ја те љубим, ох љубим јако!

Без тебе душо, свјет ми је пако!...

CRNOJEVIĆ

Даница.

Остан' ти, драги, то је све лако!

Иво је добар, свађа је била,

Наших закона не ће те сила;

Ти си крив што си кнеза убио,

Ал' он је први мач извадио.

Станко.

Ти моја овђе не можеш бити...

Даница.

Ако си ћетић, нас раздвојити
Ништа не може! неброј пећина...
Најпосл'је Иво не ће свог сина!

Станко.

Назори луди племства и куће
Сметње су грдне љубави вруће!
Турска држава је јединствена
Ђе можеш бити ти моја жена;
Свак ће нас дивно дочекат' тамо,
Балканском тропу сад похитајмо!
Уз цара ја ћу цар други бити,
Рад Балкана сепаратистички
Грехота није, вјеруј, Данице,
Балканска, реци, је ли царице?

Даница.

Немој! остави! ни једну више!...
Врлине племства зар т' оставише?
Па ти ме љубиш, кад тако збориш?
У Турску мене ти да одводиш,
У Турску од куд сва зла истричу,

Турцима који браћу ми смичу?
Ја к њима не ћу, остаћу туна,
А тебе на част балканска круна!

Станко.

За њом ми срце и душа гори,
Жеђа за круном младог ме мори!
Јер што је боље по царовати?
Ришћански султан ја ћу се звати!
Ево ти круна у замјен руке
Коју ми пружаш, хајд'мо у Турке!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

Јуначка круна наша се смрви
Опамо, знаш ли? — Вал један
крви

Уз наш крш ваља ту сјајну круну!
Знамења друга, звијезду, луну
На српско небо јаничар прили,
Кад народ српски слободе лиши...
Не ваља круна из туђе руке,
Ко би је мога' носит' од бруке?!
Опу ти на мач из крви вала

Извади, што је с Лазара пала!
Српске слободе изведи дјело,
На чело тад је поси ти смјело...
О дивно ли ће т' стајати, Боже!
Таква ме круна обрнут' може,
Свуд да те пратим ће год би био!
У рај, у пако, — ма ће би хтно,
С тобом ће вјерна твоја Даница,
Ал' никад не ћу бит' издајница!

Станко.

Сад виђу ти се тим изговараш,
А да ме љубиш ти ме то вараш!...
Са шаком једном да јеси горштака
Да Српство дигнеш испод Турака?

Даница.

Не мож' га дигнут'? а ти га брани!
Не уз Мурата, спрам њега стани!
Јер љубав чиста пала је с неба,
Па Србин, јунак, младој ми треба...

Станко.

А Књаз је Станко зар кукавица?

Даница.

То ја не вељу, но издајица!

Станко.

Доста ђевојко! Деан је пао
Зашто је ријеч ту изрекао...
А ја ћу поћи ће чалма суди,
Српскињом вазда ти овђе буди.

Даница.

Ти збиља пође?

Станко.
NACIOANALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

УДБ
CRNOJEVIC
Варује крш овп?

Даница.

Гнијездо вију ту соколови!
Која год тица с камена стана
Овог одлети — црна је врана!
Врат, знади, чисту шеницу квари,
А за лизове — што земља мари?

Станко.

Данице! ти си строга, охола!

Под штит бивајућ' твојега пола
Ти можеш викат', ти можеш
псоват',
У теби слабост женску ћу штоват'.
У спор оружје није нам исто,
При свем том моје остаће чисто,
Јер ја полазим ће жене ћуте,
Овамо жене све су смануте!...

Даница.

(На један мах почне се живо
шетати.)

Грозно!... издајство и злочин худи!
Што ће ти сутра Станко рећ'
CRNE GORE DURDE CRNOJEVIĆ људи?

Ове је земље сва снага слога
И тврда вјера у милост Бога,
Да ће им муке надокнадити
И од Мурата све избавити!...
Што год је српско до скоро било
Јуначко јато наше је било,
Пуно смјелости, пуно прегнућа,
У ове горе та нада врућа!
Па ти сад — ух!

Станко.

Балканска царице!

Даница.

О, Боже, пријед посред Рибнице,
Но ја на такви пријесто сјела!
Сујета сушта тебе је смела!

(Дохвата га за руку.)

О, јадап Станко! рђа те била!
Зар Црна Гора није ти мила?
Лаж Муратова боље те веже
Но љубав ђеца, зар је ли, Кнеже?!
Ах, Горе Црна! Ах, земљо мила!
Твоја се с главе сад режу ирила!...

Станко.

Ја само још је спасити могу!

Даница.

Када је сложиш под турску ногу!
Ух, грдно ли је бит' издајица!

Станко.

А лијено балканска царица!

Даница.

Прекни! не грди! ја сам Зећанка,
Црногорка, а кћер сам јунака!
То ти је царство балканско лажно,
А наше горско царство је снажно!
Ловћен је виши и од Балкана,
Слобода света, та рајска мана,
Под њим се тихо словора срце
Кад царски коњи уз Балкал трче...

Ставо.

Даница! Црна Гора је мала,
Грчка се руши, Србија пала,
Јанкова ето Мадарска леже,
Муратов ланац Бугарску стеже,
Кастриот, Ерцег, тек што се муче...

Даница.

(Прекида му ријеч.)

Обадва они нек се потурче,
Па и ти с њима, како ти драго!
Ми ћемо наше чувати благо,
Црн гени Турској ми вазда бити,

Она ће с' о нас сва раздробити!
Околној браћи даћемо руку,
Живо им помоћ' кад су у муку!
Аманет свети то ће нам биват':
Братске им боље братски при-
вијат'!

С Ловћена Балкан твој нек пре-
гледа,
Па нека прегне, па нек се неда!
Жали л' ко крви и мушке главе
Нек ропства јарам на њи ју ставе!
Наша ће NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DRZAVNE
CRNOJEVIC земља све биват' јача,
Јуначко гвездо и гај пјесача!...

Станко.

Црна је Гора потребна хљеба,
А ти је дижеш чак спрама неба!...

Даница.

Сухотна храна хљеб би сам био,
Кад га с духовним не би смочно...

Станко.

Ови су часи веома скупи...

Ти још у моје царство не ступи?

Даница.

По себи ја сам царица мала
Док Црногорком будем се звала!...

Станко.

Остави, јадна, но оли доћи?

Даница.

Бе се мре? хоћу ја с тобом
поћи,
Ал' ^{NACIONALNA} ^{CRNE GORE} ^{БЕШУ} ^{НИКАД}, не код султана,
Ни ^{CRNE GORE} ^{ДУРДЕ} ^{ПРИ} ^О ^{ТВО} ^{РА} ^Б ^А ^Л ^К ^А ^{НА}!...

Станко.

Ти никад н'јеси мене љубила?

Даница.

Моја је љубав дубока бпла,
А твоја — ниска, варљива, мала!
Сва моја срећа би твоја шала...
А тако стално вјерових у те!
Слатке ми наде сад ето муте

Зле јанпчарске намјере твоје
На отачаство то мило моје!...
Црнојевићу! немој султану!!
Одржи ријеч мени задану...
Жив Црногорац и мртав буди,
Живот је кратак, смртни су људи!
Наша је вјера лијепа, права,
А турска није но зла, крвава.
Наш народ мили и обичаје,
Бијелог св'јета обист' неш краје,
Не неш их наћи, не, нигде, Кнеже,
Па рећи NACIONALNA BIBLIOTEKA те том веже!
А ја већ непа, CRNE GORE DRUŠTVO CRNOJEVIC жалосна друга,
Твоја сам била ја вазда руга...

Станко.

Цару сам моју ријеч већ зада'.

Даница.

Ма пријед мени! На, читај сада!

(Вади једно писмо и даје га

Станку.)

Станко.

(За себе.)

Ах Боже, Боже! слатка мириса!...

(Гласно.)

Је л' ово оно што сам ти писа'

У очи к Кроји поласка мога?

На памет и сад садријај тога

Ја знам, Данице, и да је тако

Сад ћу га теби читат' овако:

(Гласно на памет.)

Кад бих Султан турства био,

Ја бих дао престол мој,

Мухамеда похулно

И назва се сулањ твој!

Стамболом би ме даровао

И у њему царства трон,

У твој ланцу робовао,

Мно би ми био он!

Лале моје и везири

Љубили ти руке, скут,

Храбре наше и мудрири

Падали ти сви на пут.

Рад жеља бих продавао

Провинције царства мог,

И тијем бих предвиђао
Сваку миса срца твог!

За папучу твоје ноге
Анадољу да' бих сву
И градове њене многе
И фукару њену злу...

(Станко се уставља. Даница га
гледа. Станко молећим гласом.)

И сад сам на ту као год прије,
Та иста миса прса ми грије:
Ево престола, а ево круна,
У мјесто прета знамеће луна,
Узм! ах узми! то си знају могу,
Па тајно служи српскоме Богу,
Боље ће Мурат вјероват' мене...

Даница

У Турској тамо, може бит', жене,
Сујете ради и величине,
По цлости такве творе и чине;
А ми овамо у нашу Зету
Не дволичимо у вјеру свету!

Но читај даље, а све једнако,
Мене је добро прошло већ свако...

Станко.

(Даље на памет.)

А када бих ја Бог био,
Све бих теби мила дао,
Анђеле ти поклонно
И на земљу с њима пао ;

Трон блаженства са вјечношћу
Добити би ти ја био,
Вјетар тина, мрак с свјетлошћу
По вољи би ти био ;

Све небесне сфере што су
И минове с духовима
И све што је у хаосу,
Да' ти муњу с громовима ;

И кључ да' ти будућности
Да у њојзи сама гледаш,
Поклонно могућности
Да се једна с њима вјенчаш.

Рајом, паклом да управљаш,
Подчинио врага рој,
Немогућства да сатвараш,
Све за један цјелив твој!

(Смије се обраћајући се Даници.)

Рај ни пако Бог дат' не ће,
Ал' с три круне нас вјенчаје,
Жезло Грчке и Бугарске
И Србије нам пружаје!

Моћна рука Муратова
Балкан ликом опасна,
Воља царска и Грчка
На три трона нас поставља

Даница.

Нек балканска земља наша
Свом остане сретњем пуку;
Јер ако би на њем икад
Ко подига' смјелу руку,

Ватра ће је изгорети
Са огњишта од слободе,

Народ наш се пуштит' не ће
Ка' теоци да се воде,

Нит' Млеткама нит' Стамболу,
Да се веже, да се пути,
Балкански ће сви народи
За свој Балкан изгинути!

А на њему државице:
То нијесу ситне паре!
Као кусур да послужи
У раучице међу паре!...
У твој свјет, под твоје крило,
Ах! ја знам једна, како би било!

Станко.

Теби љепше биће, вило,
У китноме мом сарају
Но блаженим хуријама
У свечеву наручају.

Све што исток издат' мога'
Дијаманта и бисера,

И мириса, свиле, злата —
Све је твоје, Божја вјера!

Рој дворкиња и робиња,
Да те дворе на миг сваки,
Са мном тебе љубав чека:
Круна, слава, живот лаки!

Даница.

Сретнија бих с тобом била
У колиби, у кућари,
Ал' под наше ведро небо,
Па ће било, то не мари —
Но уз Турке, а под Турке,
Свијет да ми дадеш цио,
Не бих пошла; а без круне
Ти си мени Станко мио!

Станко.

Чар какова ту те веже
О, најљепши Божи створе?!
Ови крши, ови јади,
Ова брда, ове горе?

Даница.

Што ме веже? Све ме веже:
Ваздух и крв, аманети,
Муке, љубав, род и вјера
И слободе пламен свети!

Што ме веже? Небо наше
Подупрто планинама!
Нас једине сунце грије,
А око нас свуд је тама!

Што ме веже? Стомен дапа
Кад ми они цвјет даде,
Кад зачех у мом срцу
Слатке неке рајске наде...

Станко.

Испунићу твоје наде,
Ти ћеш сретна жена бити!
Но се рјеши, мила, брзо
Ове ст'јене оставити...

Даница.

Ах! не могу, јер одзиве
Ђе бих могла њине чути?

Глас пушака и јунака
Ће ће љепше одјекнути?

Станко.

(За себе.)

За бадава, све је иста,
Црногорство пред њом блиста!
Крсти вука, вук у гору,
Црногорки Црну Гору!
Али мени бират' треба
Међу крстом, међу луном;
Што је боље: крст — Даница,
Или луна с браћом круном?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Даница.

Што мислиш, Станко, ти тако дуго?

Станко.

Ја бирах ето, а шта ћу друго!
Волиј' сам круну но тебе младу,
Волиј' сам Балкан и волиј' владу!
С другом ћу тамо ја крајевати,
А ово можеш ти задржати.

(Браћа јој пиемо.)

Ка' спомен један зетског Књажића,
Сад намјесника Отмановића...
Јер од Стамбола све амо што је,
До мјесец дана то ће бит' моје!
А ако сам те ја цјеливао,
Са уста цјелив тај ми је пао...

Даница.

(Узимајући писмо.)

Поглед и пажња, неброј цјелива
То се зар тако сад онјељива!?
Траг ће на души твојих цјелива
Да црногорство моје умива:
Ту ме цјелива, цјелива и туда,
На очи, чело, по лицу, свуда,
Цјеливе ја ћу очистит' твоје,
Па нек остане свакоме своје!...

(Отаре чело са оним писмом,
па му га, пошто га избуца, ба-
ца на прси, за тим говори.)

*Ти изрод, Турчин и издајница,
Ја Црногорка, мала царица!*

Станко.

(Зачуђен гледа је.)

Дивне срџбе, дивна гњева,

Црногорки баш прилични!
Како јарост и уврједа
Њен лик дивни још подичи!

Како ћу је оставити?
Мени без ње пута није!
Ах, да Деан не погибе
Руке да' бих обадије!

(Станко, Даница, Угљеша и Иво
с коњем.)

Угљеша

Е Господару диги! диги!
Пјешак с ермине и дојдек ближи
Крајем Бистрице! ту су! већ лете!

Даница.

(Весело пјеска рукама.)

Еј то су наше јуначке чете!...
Питаћемо се сада за здравље
За твој Балкан и за Подунавље!?

Станко.

Још мало ја ћу у луг умаћи,
Сва ме ту војска не ће моћ' наћи,

Но ходи са мном, прекрасни створе,
Најљепши цв'јете од Црне Горе!

Даница.

Да! кад ме твојим цјеливом кориш,
И тако црном одлуком мориш!
Кад младост моја и лице моје
Утиска нема на срце твоје, —
А Зети тебе не веже ништа?

Станко.

Вежеш ти, ми,

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Даница.
CRNOJEVIĆ

А друго ништа?

Ка' отачаство?...

Станко.

То баш ни мало!

Даница.

Мени је за њим највише стало!
Остан'!

Станко.

Не могу!

Даница.

А куд ћеш?

Станко.

Цару!

Уљеша.

Господару! Већ војска на Тару!

Јани! Сад ће те ту окружити!...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

CRNE GORE

(К Даница.)

Хоћеш ли, цуро, са мном ходити?

Ја пођох!

Даница.

Цуро! Ће издајниче?

Уљеша.

(Немирно.)

Војска се, Књаже, сада примиче!...

Станко.

Бе ми је коњ?

Уљеша.

Коњ ево!

Станко.

Бе слуге?

Уљеша.

Бјеж', Господару, сад није друге!

(Станко се спрема као да хоће

да (Станко.)
NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
(CRNOGORSKI)
STANKO
DURĐE
CRNOGORSKI

Дођи амо! пружи руку!

Ту на сапи скочи живо,

Црне Горе занесена

И најљепша ти одиво!

Даница.

Ох! не јаши, најугледниј'

И најхрабриј' од јунака,

Ког из мојих наручаја

Сад одводи памет лаца!...

Станко.

Па зар не ћеш? баш не мари!
Цура тамо биће доста...

Даница.

А момака и Србаља
Колико их амо оста!...

Станко.

Ти си била, може бити,
Већ са другим заручена,
Па ми не ћеш следовати
Да постанеш моја жена.

НАЦИОНАЛНА
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Даница.

Ах! не грди, не срамоти!
То ти, Књаже, не пристоји!
Кунем ти се овим часом,
То код мене не постоји!...

Станко.

Збогом остај свакојако,
Ти се удај, не дангуби!
Твога сретњег вјереника
Него мене боље љуби!

Па му јутром и вечером
Крстом, Сриетвом пуни уши,
Док се ови соко врие
И све то вам не поруши!

Даница.

Куку мени без оружја!
Чуј! издајник како рече!
Крста, рода, злотвор клети
Ови сада да утече!?

А да не ћеш, убила те
Крв и зубан меље ове,
Којој спремаш, потурице,
Стидни јарах и ојке!...

(Даница отима од Угљеше мал,
он јој га не да већ је отура од
себе.)

А да не ћеш! пусти, робе,
Најгрђега одметника!
Пусти скитњо, да убијем
Црногорског издајника!

(Обрће се за собом и виђа цр-
ногорску војску.)

Ево војске, по чуј Књаже:
(К војсци.)

Ко ухвати одметника,
Кнез Перуна кћи, Даница,
Прима за свог заручника!

Моју руку, десет села
И два двора у Жабљаку
На част да су Црногорцу
Осветнику и јунаку!...

Станко.

Та је рука мени била
Намјењена, невјернице
Зар око не да се грло
Те што иду убојнице

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURDE
CRNOJEVIĆ

Ма ниција бити не ће,
Кад не мога моја бити!
Невјернице! црном земљом
Сада ћу те заручити!

(Рањива је, па даље наставља.)

Док је оних стрмих гора
И обруча и литица
И чељади у њим' чиле
Као Деан и Даница —

Мучно ће се наопутит'
Ивановој Књажевини,
Потегом ће страшном бити
Султановој царевини!

Збогом кршу мученички!
Са твојијех са висина
Већ ме кориш, већ ме мориш
С мог издајства и злочина!...

(Осврне се још једном на Дани-
цу, затворене очи и пође.

Један војник долази на рањену
Даницу, подиже њој главу го-
воре.)
NACIOMENA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
I. CRNOJEVIĆ

Лијена младост!

II. војник.

Је ли још жива?

III. војник.

Чија ће бити ово одива?

Један часник.

(С неколико војника.)

Напријед момци, стип' ће се лако!

За издајником и у сав пако!

(Прва три војника, часник и
остали прелазе преко позорице
на страну куд је Станко утекао.
Долази кн. Перун с неким дру-
гим војницима.)

Кн. Перун.

(Живо идући, не видећи још
Даницу.)

Издајник прни, кнежев убица!

А ко је то? (Познаје Даницу) Ах!

моје Даница!

Сачувај Боже, да она тије

Нити се овђе твоја моја тије!...

(Подизући Даницу у загрљак)

Мило дијете, јединче моје!

Данице! Дане! Зле судбе твоје!

Што ти се десил, дијете драго?

О моје добро, о моје благо!

Одкуда овђе, о мезимице?

Од куда? кажи, ти несретнице!

Од куда? ох знам! отровни скот те

Мојему дому и срцу оте!...

Ах проклет био, угасо људи!...

Ка' Деанове што моје груди
Оштријем мачем ти не пробучи,
Но кћер ми уби и дом обручи!...

(Хоће да продужи поћеру.)

Стић' ћу те, скоте и арамијо!

(По од иједа и жалости оцет се
у ставља.)

Ах! но сам јадан већ остарио!
Мушка ме прва издаје снага
Да стигнем куће и дома врага;
У ноге моје сасуше лета
Олово тешко те већ полета
И NACIONALNA ~~маха~~ тема: момачког маха
Да ме занесе CRNE GORE DURDE ~~у~~ CRNOJEVICE ~~облак~~ праха,
Што сукоб врући и разбој днже
На да сам тамо од сваког ближе!...
Све ме је проишло! Орлина стара
Уморна крила нек сад одмара
На своме дому и пенељаку!...
А с ким ћу дома? Аох, сираку!
Строге ме судбе бич строги бије,
Синова немам а браће није,
На разна поља надоше славно,

А моја Јела умрије давно !...
Ово ми бјеше утјеха, нада,
О Боже свети, ох што ћу сада?!

(Пада над Даницом и љуби је.)

Данице, срце! Данице, чедо!
Твоје ме лице препада блједо!...
Бе му је румен и свијеж мајска?
Она милина и сладост рајска?
Бе му је живот, ће осмјех мио
Ох куд одлеће, ох куд се дно?...

Данице, синко, отвори очи,
На твоје ~~даве~~ ~~ноге~~ ~~ти~~ ~~скочи!~~
Руке ми ~~склопи~~ ~~около~~ ~~врата,~~
Устани, дјете, зовем ~~те~~ ~~отати!~~!...

Бог није, ја мним, рекао тако
Да мене добро остави свако...
И не ће, не ће, ето је... дише...
Господе! теби не пишем више,
Никакву милост до кђер ми врши
Јер без ње што ће живот ми
прни?!...

Драго дијете, исправи главу,

На влажну зло је лежати траву...
Па живни тату! Де, срце моје,
Јер тако крв се из ране твоје
Излива јагло! Пружи ми руку,
Рад мене чедо — савладај муку!
Овамо Петре! Видаче! да-ну
Дајте што да јој свежемо рану,
Па пустој мојој нос'те је кући,
За вама тужан ја ћу се вући!

(Војници узимају Даницу.)

Даница.

Ах, NACIONALNA ~~пакост~~ пакост! за Бога, људи!...
Ви ме CRNE GORE ĐURĐE ~~давите~~ давите. CRNE GORE ~~својој~~ својој буди!...

(Они је постављају.)

А... тата!... ту си, мој мили тата!
Рана је моја ту иза врата,
Ал' смртна није, остаћу жива,
Но немој мислит', да сам што

крива

Имену твоме и нашој части!
Несретник један у жице страсти
Мојега срца забаву тражи;

Невјешта свјету, невјешта лажу,
Попузнух оче, пијесам пала,
Поштена кћер сам твоја остала!
Крива сам исто као тић мали,
Који се с гране из гњезда свали
Пријед по лака он стече крила —
Тако сам, оче, ја згријешила!
Како је њему доље под граном
Тако је мени под овом раном!
Озеба' и наг он нестат' може,
Нестанем ли ја, о, гада Боже!
Тебе ћу, оче, поздравић' мно,
Овако тебе и свијет није:

Прост бијели ови свијет!...
Просто Књазу љубавишку!...
Просто Станку! ал' непросто
Црне Горе издајишку!...

(Спушта се завјеса.)

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Ч И Н

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ЂУРЂЕ
CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

DURĐE
CRNOJEVIĆ

ПОЈАВА I.

ИВАН-БЕГ И КНЕЗ ПЕРУН.

Иван-бег.

Е Боже, Боже! Свашта се збива!

Она девојка, је ли још жива,

Кнеже?

НАЦИОНАЛНА
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Кн. Перун.

Дуата, по слаба доста!

Па да пијене, смрт њена проста,

При јаду који земљи пријетан...

Иван-бег.

Е, људи могу све поднијети!

Мој кнеже, што ћеш? зло је до-
маће!

Мач пригорски јуначки знаће

Опет злу томе на путу стати,
Но треба радит', треба хрвати!...

Кн. Перун.

Готов сам, Књаже, на жртву сваку,
И да' бих живот за твоју длаку!
За службу Књаза, дом и државу
Никад нијесам штедио главу!
Ни по сад не ћу, па фала Богу,
Хрваћу тако све док узмогу!...

Иван Бег.

Прекјуче је хлеб изрод је стига'
И барјак турски на њему дига',
Ту оно мало исјека' страже,
Па гласник јутрос и то ми каже.
На Скадар удрит' да намјерава...

Перун.

Градова наших, наших тврђава
Скадар је глава, бранит' га треба!
Снабдјевен водом, са доста хљеба,
С оружја доста, с триста јунака

Та тачка нама. Књаже, је јака!
При том су на њем осам топова,
Које нам лани дужде дарова...
Ваљана, храбра има главара:
Дебељу Вука из града Бара.

Иван-бег.

Јест Скадар тврђи од сваког
града,
Но да ми, кнеже, видимо сада,
Би ли га било напустит' боље
И сву му раван и зетско поље,
Па крај држати држат' се гора
И у крш чекат' на пошлотног.
Напустит' ништа, знам, добро
није,

Ал' ко би хтио бој да убије,
Ма ће од Скадра па до Ситнице,
У она поља, оне равнице,
Задружан тамо мора' би стати
И више но ми снаге имати.
Жа' је варопи, градова, села,
Које би војска сјутра омела,

Жа' је Зеџана, мука их чека,
Ал' другог сада нема лијека
Но у крп да се измакну амо
И Турке мунџи да дочекамо,
Па како буде и што Бог суди,
А биће добро, прегну ли људи !...

Перун.

Прегнуће људи, ту сумње није,
И крв пролити сад најрадије,
Тим још радије што издајници
Војсци су турској кој предвод-
НИЦИ !...

Ово не добро за земљу бити,
Свашто се љенше сад раничистити :
Од двора твога па до кућаре
Како ко мисли и како маре
За образ, вјеру и отаџбину !
Знаће се, кад се облаци вину
На поља наша турском коњницом,
Кога ћеш сном, ког издајницом
Зовнути, Књаже !

Иван-бег.

Љепше је тако!

Па нек зарати и сами пако,
Српствоват' са мною бар ћу знат'
ко ће,

А нек се турчи који год хоће!
Мени једнако — сам други био,
Најпосле сам бих за крст се био!...

Обичај није мојега трага
Да пита за број дома ми врага!
Но устај, кнеже, спремај се треба!
У над прегнућа и правде неба,
Побједа, слава, наша не бити,
Црна се Гора сад прославити!...

Сви главари на договор
Требају ми овђе сада,
И Ђорђија нека дође,
Та једина моја нада!...

(Изазио ки. Перун. Иван-бег на-
ставља сам.)

Куку мени за увијек!
Што ћу јадан? ох судбине!

Црне муке! црних јада!
Куку земљо! куку спне!

А што сам ти згријешно,
Небо свето, небо право,
Те ме тако јадна стара
Уцвијели одвек здраво?

А војник сам вјерни био
Теби вазда Боже свети,
У твој дар се уздах, а не
Да ћеш мене сзе отети!...

Но што да твој мрав разбира
Непроницне судеве твоје?!...

Овога ми спаси сна
И државу, Боже свети!

А Станка ће постигнути
Моја љубав, моја храна:
Њега не ће суминути
Нити пропаст нит' зла грана!...

О султани! што ми дјецу
У мој срећни дом завади,

Нек ти други ерски Милош
Несит на мач дроб пзвди!

Што се машаш земље моје,
О лакоми лакомниче?!

Што дијете премами ми,
О крвничче, прекрвничче!

Станко сине! сунце моје!
Станко! Станко! жељо жива!

Црну Гору зар остави
И несретњег оца Џва!! ...

О дијете! немој тамо!

Боже! мога сина **CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ**

И бурног ми заход жића
Том милошћу, ах позлати!...

(Иван-бег јако погружен, спушта се на једну столицу. Долази Књаз Ђорђе, Перун и главари. После ње неколико тишине, Ђорђе приступа Иви лагано га зовући.)

Борхе.

Оче! оче! главари су
На твој позив окупљени...

Иван-бег.

(Као иза сна.)

Већ залуду сад долазе
Једном гробу, једној сјени!...

(На једном устаје.)

Браћо моја и јунаци!
Што се случи већ сви знате,
Да у моју крв душмана
Ви и земља сад имате!

Заједно смо прегорели
С муком пропад царевине
И при NACIONALNA БЕРИШКА МИЛОМ ОВОМ
Све ударце CRNE GOBE DURDE ЗЛЕ СУДБИНЕ.

Али ко је очекива',
Ко се чуду овом нада,
Овом чуду под којијем
Моћ ми духа снагом пада?!

Ви сви знате срце моје
И тежње му најсветије,
Ох! да никад ту не куца
А и сада да га није,

Кад излеже змију љуту,
Змију љуту отровницу,
Кад излеже отпадника,
Кад излеже издајницу!...

Издајницу!... Мач је ови
Баше старог и мој био:
Сине Ђорђе! ево ти га
И срећно га ти носпо!

Па ме свети! па се свети!
С дома пацел скидај га у!
Јер ја јадаш рећ не могу
Ни из куће на то бај у!...

Главари.

(Сви.)

Сретно било, Господару!
Књаз Ђорђија нека живи!

Иван-бег.

И да вам је на аманет,
Соколови моји сиви!
Једна рука са пет прста

Па сви пет су неједнаки:
Ови ће ви добар бити!
Станко узе пут опаки!...

Сви.

Живио нам Књаз Борђија!

Борђе.

Хвала, оче, на твој дару,
И свијема вама, хвала!

Хвала Душ Господару!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ĐURĐE
IVAN-BEĆ

Стојања ви овђе није,
Душман вам се већ примице,
Устрашена Зета наша
Вас у помоћ ето кличе!

Него хајте, бецо, хајте!
Код Турака мах је зорни,
Мисле: Станко кад се преда
И ми да смо сви покорни...

Похитајте и добите,
Још побједу ту да виђу
Приђе него јадне кости
Ове старе у гроб сиђу!

Кн. Перун.

Господару! а ти сабље
Благослови наше сада!

(Главари ваде сабље.)

Иван-бег.

На нашу је страну кривда,
Света правда све н дивада!

(Узимљући све сабље у руке.)

Сабље бритке осветице

Наше вјере и језика!

Бог нек свети благослови

Ваш самоков од челика!

И побједу уберите

Нашој земљи и држави,

Да се свети крст хришћански

Над мјесецом посправи!

(Главари прихватајући сабље од

Иван-бег, љубе га и одлазе.

Остаје Ђорђе. — Иван-бег и

Ђорђе.)

Борбе.

Сада, оче, научи ме
Опријет' се душманину,
И како се побјеђује
Ти вјерпоне кажи сину!

Иван-бег.

Побједе су, о дијете,
Од свачеса усовије:
Све с логора, на логору
Њихово се јато вије...

Сад ^{NACIONALNA} ~~вдигнете~~ ^{на} ~~одете~~,
Сад ^{CRNE GORE} ~~на~~ ^{DURDE} ~~једну~~ ^{СКРПТУ} ~~скрпту~~ ^{шпену},
Сад се вргну на крилима
Па на другу опет крену.

Најрадије нагоне се
Ће се мушки творе дјела,
А заволе страну боље
Смјеле војске, вође смјела.

Правда, талих, дрзновење,
Очајнички бој бијући,

Често бројно надмоћије
Предобива у бој врући.

То је случај баш данашњи:
Небрат тебе битком нуди,
У тој битци по што по то
Добитником, Ђорђе, буди!

Мученичка земља ова
То од дома нашег тражи,
Да погине, да се сатре
Сад коначно душма вражи!...

Може бојна навика
Да се Станко жив ухвати,
У случају том како љу
Ја с њим, оче, поступати?

Иван-бег.

Питаш како? ... како хоћеш! ...
Као с братом, а да како?
С Станком... зар што? ... с издај-
ником

Под мач, Ђорђе, већ никако!

Али немој!... стан' да виђу!
Убит' сина!... немој сине!...
Црна гласа и ужаса!
Аох небо! зле судбине!

(Изази Иван-бег.)

Борђе.

Што ми рече: „Под мач Борђе!“
Иза тога: „Немој сине!“
Ухватим ли у бој Станка,
Да л' да живи ми да гине?
Дужност и глас од природе
У његову груд ~~својој~~ ^{БОРЂЕ},
Сина жали, али мрзи
Издајника Црне Горе!...

Па и мене чуства иста
Као тужног оца даве:
У крвника гледат' брата,
А бит' брата — нема славе!

Е сад што бих према томе?
Што бојева Бог нареди!

А што год се дома гата,
Све то мало на пут врједи!...

(Одлази Ђорђе.)

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ЂОРЂЕ
CRNOJEVIĆ

ПОЈАВА II

*(Шатор Борђијин. Логор међу
Горицом и Ситницом. — Борђе
и кн. Перун.)*

Кн. Перун.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE

Сад моме једно из Балабана
Дође и каже: „Потурског стана
„У нас је синоћ, то из убаха,
„Дошао човјек, блијед од страха,
„Поче гријешит', кумит' ме поче:
„Код кнез-Перуна отиди, чоче,
„Реци му, рад га бих виђет' био,
„Када бих к њему приступит' смо,
„Корист му може бит' од састанка:
„Иво сам, слуга војводе Станка.“

Ђорђе.

Нека момче то потрчи
И доведе одмах Ива,
У наш логор појава му
Сад је важна, занимљива.

(Одлази кн. Перун.)

Ах, д'ако се буде Станко
Покајао, благо мене!
Па оружје на Турчина
Да он са мном сад окрене!

Ела, брате, мијека ти,
Што нас ретко проуваће,
И оне ти крви којом
Наша срца закупаће!

Ела, брате, љубави ти
Која брата с братом веже,
И оног ти светог чувства
Што нас у крш овн стеже!

Трон на чечко сваки стоји,
Неки мање, неки више!

Кад двојица на њ' се пењу,
Злу столицу прекривише!

Обори се и разбије
И у мрве он се смрви,
А док други исправи се,
Много прође зноја, крви!...

Па ако си жељан власти,
Ја ћу твоја слуга бити,
Наком оца, ја ћу тебе
Владаоцем прогласити.

NACIONALNA
BOKSRATONIMA
CRNE GORE ĐURĐE
Боже! који ратовима
Искушења земљи дајеш!

Боже срца који људска
Створио си и познајеш!

Од заблуде врати брата!
Боже, милост ту укажи
И загаси властољубља
У срцу му пламен вражи!...

(Ки. Перун се враћа.)

Сједи кнеже! Што би река'
За долазак слуге Ива?

Кн. Перун.

Не знам ни још, па ме ватра
Љубопитства мори жива!...

Борђе.

Ма пагађи, па што буде!
Једнако нам све сад пише
Већ када се војске двије
Наспрема се окупиле.

Кн. Перун.

Уходе се бојиш, Иво!...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

CRNE GORE

Борђе

CRNOJEVIĆ

Што! Зар п то бити може?!

Да л' су тако ниски људи?!

Ах суди им, суди Боже!

(Кн. Перун гледа крајем крила
од шатора.)

Кн. Перун.

Оно момче иде када!...

За њим Иво сјетно краче...

Борђе.

Да се мало потуђио
Корацн му ејетни значе.

Ки. Перун.

Што је, да је, сад ћеш чути
Овђе слуга чим уљеже.

Борђе.

Нек га пугте к мени прићи
Мојој пратњи речн, кнеже.

(Ки. Перун се јавља и иде да
НАЦИОНАЛНА
BIBLIOTEKA
Београд.)

На сеон бих рекао, да
Добре да ћу чути гласе,
Срце ми је узиграло,
А крв, мислим, не вара се!...

(Долази Иво.)

Иво.

Милост, милост, Господару,
Несретноме отпаднику!
Милост, Књаже милостиви,
Отачества издајнику!

Милост даруј, па удави !
Ево глава нек опаче !
Али име издајника
Да ми на род не остане !

Божјег лица гледат' не ћу !
Зубима сам мајку клао
Већ када сам Црну Гору
И мог Књаза издавао !

Ах грјешан сам, ал' се кајем !
Но помилуј, милостиви !
Јер још не зна Црногоства
У куту ми срца живи

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
SRPSKE GOVORNE
CRNOJEVIĆ

Њу не мога угасити
Брата твога воља строга,
Не! вјеруј ми, сјајни Књаже !
Не! тако ми живог Бога!...

Ворђе.

Милосрђе — веледушност
Врлише су хришћанина,

А тим пријед у Њажева
И по роду властелина.

Устај! попут блудног сина
Црна Гора тебе прима!

(Кн. Петру.)

То ћеш, кнеже, у мом стану
Објавити данас свима!

Пријекоран бити не см'је

Од никога кад се каје,

Као пријед Црногорац

Опонавља саг постаје.

BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

Причај што сад за вожводу

Којему си био слуга!

Да нијесу опорност му

Замјенила чувства друга?

Иво.

Не! већ...

Ђорђе.

Што не?...

Иво.

Не! Војводу

Иста жеђа за власт мучи,
Жеђ која је још парасла
Од када се он потурчи.

Већ му ништа није свето,
Ма баш ништа што је наше,
Од кад му је султан дао
Чин најстариј' свога паше!...

Борђе.

НАЦИОНАЛНА

BIBLIOTEKA

CRNE GORE BUDVA

Боже! тајно чуловниште
Зар за брата мени даде!

И осуди да се кољем
Око вјере с њиме саде!

(К Изг.)

А да кажи, кад је тако,
Што сад мисли наша младн?

Иво.

С ону страну хумског блата
С великом се војеком кладн.

На ширину силаи сједи
И прикупља што му треба,
Брзо ће вам ударити,
Он прилику само вреба.

Ки. Перун.

А колико има војске
Којом Станко располаже?

Иво.

Нека мало поразмислим...

(Обраћајући се пут Борђа.)
NACIONALNA
ДОКУМЕНТАЦИЈА, сјајни Књаже!

CRNE GORE ĐURĐE
С њим је чиста Анадолица,
CRNOJAVIC
Мало више, мање мало,
Хиљада је двадест синоћ
Иза мене с њим остало.

А уз то су три хиљаде
Из Јанине убојника,
Додај томе друге десет
Из Једрене коњаника.

И још нешто Арбаније,
Покупљене тамо амо,
Рад алака и рад броја,
Теке да је више само.

Кн. Перун.

Та, у опште, војска је ли
Усталашна, храбра, жива?
Је ли жељна боја, крви?
Господару, питај Ива!

Иво.
NACIONALNA BIBLIOTEKA
CRNE GORE
Војска му је храбра, жива,
Особито Јанинаши, CRNOJEVIĆ
Сва заједно силна, зорна,
А наш отпор њу не плаши.

Борђе.

Кудијен ће ударити,
Би ли мога' казат' нама?

Иво.

Изнад Груда положај ће
Војска узет' поврх страна,

То ће бити Јанинаши,
При том нешто Арбанџе,
Свега тамо шест хиљада
Убојлика, више није!

А на мосту од Цијевне
Биће нешто мање мало,
У заставу кад би војсци
Овој горњој требовало.

И код ове три хиљаде
Као ватре, коња и ка
Тисућа ће бити десет
У све тамо сукобима

Пред војском је Осман-паша,
Вјешт, јуначан, змија лута,
Права сабља пророкова
Из корица истргнута!

Припаће се уз тијесни
Кланац Ђафе од Гвозденца,
Па Личником, Сиљевиком
Домашит' се Хелма в'јенца.

За задаћу Медун има
Да освоји и опали,
Па лагано низ Стубицу
Подгорици да ували.

Ту да стане, док му војека
Књаза Станка руку пружи,
Која 'но ће петим махом
Све до Блата да закружи.

На мостове приправљене
Морачу ће хладну појећи,
Осман-паша на мосту горњи
У Врање тад ње ухвати.
NACIONALNA BIBLIOTHEKA
CRNE GORE ĐURĐE
ĐAKOVIĆ

Па ће грлом од Лужнице
Врх заузет Зеленике,
И дугачки турски ланац
Свијаће се, од прилике,

Да се тако све зачупи
Од Убала до Плавнице
И цијело Ђешкопоље
До извора од Ситнице.

Па већ пољем и том гором
Примицат' се пут Жабљака,
И не мисле, ово рећ' ћу,
Наћ' отпора у вас јака.

Борђе.

Бе Морачу памјерава
Пријек' небрат, мож' ли знати?

Иво.

С неком китом тамајлија
Рекао је, крећући
Тамо, нећу дође тамо ...
Где! Памети моје слабе!
А! сад знадем, спомињем се :
Међу Српску и Дај-бабе.

Борђе.

Срешћемо се и питати
Што та мисли потурица !
Безбратник сам, ал' нијесам
Ја биједна удовица !

Та будала прекусана,
Што доброту држа моју
Ка' над неку малодушност,
Уздиза' је храброст своју!

Ах, брзо ће видијети
И цијенит' боље брата,
Ако ипђе ухватим га
Од Ситнице па до Блата!...

(К Перуну.)

Сад војводе зови, кнеже,
Да на савјет дођу с нами,
Да видимо, да свадимо,
Да ту војску дочекамо ЈЕВИЋ

(Иву.)

Ти у броју мојих слуга
По данас ћеш останути...

Иво.

Док невјерство не оперем
Овако ћу застанути!

(Иво нагази. Војводе долазе.)

Борђе.

(Војводама.)

Друштво вјерно по оружју

Оца мога остарала,
Да паредбе вама дајем
На мене је коцка пала!

У прилику сваку другу
Ваш савјет ми скуп би био,
Ал' у ову братску свађу
Мучно бих га примит' хтио!

Брат је мене нагрдио
И старе ми мученике!
Повој није нашат дома
Још завија издајнике!

У крв битке што нас чека
Црнојево игра племе!
Да остане сјајно, часно,
Ил' под кетвом страшно бреме!

Црнојевић ја сам браћо!
Бој се сваки мене тиче!
А највише кад издајство
На сред дома мога нице!

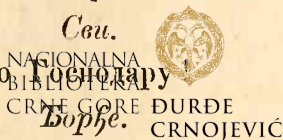
Па је моје да издајство
На издају самог пане,
А на име, част и кућу
Слава давна да остане!

Одговорност ја сву примам
Спрам прошлости и пошљетка,
У сјутрашњи бој Ђорђија
Што убере, њему нека!

Чујете ли како рекох ?

Сви.

Сви чујемо, Генералу

Ђорђе.

Не мислите, соколови!
Над у нашу срећу стару!

Побједа ће бити наша!
У храброст се уздам вашу!
Вићећемо ко ће први
Воде хумске попит чашу!

Е, сад, Лале војеводо!
Дико моја, мој соколе!

Нека ти се Кучи рано
Силевиком сви помоле!

Вас је Куча јато пуно,
Храброст вам је гласовита,
Доворова моја грана
Око Кома обавита!

У заставу врућу нек ви
Са Ножице стане Васо!
А на десну твоју биће
Мој војвода, бри Кресо!

NACIONALNA
BIBLIOTHEKA
CRNE GORE
DURĐE
CRNOJEVICS
Хотом Ошмо, на дијево
Деснице се твоје брало,
На том крају по Турџије
Не бојим се да би било!

То су браћа и јунаци,
Издат' један другог не ће,
А бројем вас има нешто
Од тисућа десет веће!

Немојте се непрвице
Оспрати нападачу,

Док средина турске војске
Не прегази на Морачу!

Но и Медун напустите
Тек у дубље да уљеже,
Кидишите када барјак
Мој видите на Побрђеже!

Војвода Лале.

Слушаћемо, Господару!
Закон нам је твоја воља!
А не мисли, војска наша
У бој сјутра биће воља!
Задавам ти Божју вјеру!
Мејдан наш ће ови бити!
Уиуци ће Дрекалови
Сјутра у бој одвојити!

В. Паша.

Стан' да видиш, војеводо!
Пашера је нас помање,
Ал' ловори ће се беру
Досежемо дуже грање!...

В. Кресо.

Оставите, људи, хвале!
Виђећемо што ће бити!
Зар ће моји Крастенићи
Ког пред собом пропустити?!...

В. Хото.

А да вид'те, ја сам овђе
Са најближег боју краја,
Добију ли сјутра Турци
Постају ми Хоти раја!

О, немојте браћо драга,
Да се овђе погоди,
Ко ће више учинити
Унапријед говоримо!

Бој је мучан — умира се,
Усовна је бојна слава:
Јак а невјешт битку губи,
Мрежа лови силна лава!

Ми главари и до сад смо
Војсци нашој почињали,

Спрам војничких јатагана
И наши су мачи сјали!

То је мала, по гледајмо
Да се душман сад добије,
И вођ нови новом славом
Себе и нас да покрије !...

Борхе.

Ако Бог да! Сада хајте
На речена мјеста вама!
Господња ве закрила
На том мјесту ормарица сава!

(Ислази Лале и остали Елавари
који су му придијели пријету-
пајући руци Ђорђију.)

Кн. Перун.

Господару! њима рече!
Сад и нама кажи како?...

Борхе.

Оно добро ујачисмо,
Па овамо сад је лако!

У Бијелог има Павла
Пет стотина коњаника
И два пута још толико
У опашке убојника.

А капетан Јован броји
Пет хиљада полетара,
Катунскијех орлушина
Којијема нема пара!

То ћу себи задржати
И узеху Црнини
Та уздица ^{NACIONALNA} ~~Црнини~~ ^{VOJSCA} ~~Црнини~~ војска
За плећима ^{CRNE GORE} ~~Црнини~~ ^{BOJNE} ~~Црнини~~ стане!
^{CRNOJEVIC}

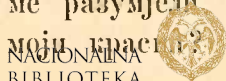
Још хиљаду коњаника
Од Зете ћу изабрати,
Па с том војском међу Круссе
И Ситницом ја ћу стати.

Теби дајем Љешкопољце
И Љешњане и Зећане,
До Балцина тамо града
Да та војска с тобом стане.

А пахија сва ријечка,
Та је војска муња сува,
Њу љу само оставити
Да ми Жабљак град очува.

Знак ударцу нашем биће:
Кад најпрво групи Турака
Почне да се горе хвата
Пснод села од Фармака.

Јесте ли ме разумјели
Витезови моји красти?
Јесмо добро, Господару!

Борбе.

Помога' ви сад крет часни!

Кн. Перун.

Господару! Старац један
У Вуковац мач зна читат';
Што ће сјутра у бој бити
Можемо ли њега питат'?

Тај је старац из Кокота,
Деведесет има љета.

Борђе.

Сујевјерје и гатање
Православна вјера смета;

Но пошто сам сигур да ће
Дан сјутрашњи за нас бити,
Сметати вам ноћас не ћу
Тoga старца додати.

(Илази кн. Перун да доведе

ТАЈ СТАРЦА.)

NACIONALNA

BIBLIOTEKA

CRNE GORE

ЂУРЂЕ

CRNOJEVIĆ

(Долази старац, војводе се смију.)

Кн. Перун.

Ево мача скованијех
Од челика жестокога!
Бирај, старче, који хоћеш!

(Старац приступа набадајући при
мачу једнога од војвода.)

В. Оливер.

Ја Оливер не дам мога!

(Старац приступа другоме.)

В. Дабижив.

Да се врача на мом мачу,
Ка' на зрна од сочива!

Пусти стари мач пламени
Вјерног друга Дабижива!

(Старац приступа трећему вој-
води.)

В. Калета.

На тај ~~мач~~ ^{мач} ~~ништа~~ ^{ништа} ~~виђет~~ ^{виђет} не ћеш,
Јер од крви траг ~~стараца~~ ^{Калета}!

Мој старино, несташни га
Запуштио кнез Калета!

(Одбивен, приступа четвртом
војводи.)

В. Остоја.

Дуж тридесет љета рата
И толико још двобоја
Немпостан спреам оружју
Бивао је кнез Остоја!

У њем ништа виђет' не ћеш
До дубоких зарезина
И међ' зупце још копичина
Што залаже палошина!

(Одбивен и ови пут старац стоји
зачуђен међу њима. Јован кап.
вади свој мач и даје га старцу.)

Кап. Јован.

А 'но у мој гледај, старче!
Не видиш ли у њем славу,
Озрове ми душе, вјеруј,
Посјек' ћу ти ^и новас главу!

(Старац узим мач из кап. Јо-
вана и гледа.)

Добар комат, страховити!...
Оклен ти је гвожђе ово?
Нека! Станте... виђу ка' да,
Тај је био на Косово.

Видите ли те црвене
Крај ријеца што су жнице?
То су капи крви царске
С Муратове цигерице!

Милошев је ка' да био!
Ево вид'те! што се чини,
Пред шатором свиленијем
У крвавој мјешавини!

За тим, ево, наводи га
Под плуг ратар усред поља,
Ће се јадан одмарао
Од крешева и покоља!

У руке га мушке хвата
С њим не смије замахнути...
Ах, како ће рат га дивљи
Надварају Арнаути?
NACIONALNA BIBLIOTEKA
CRNE GORE
URDE
CRNOJEVIĆ

Чим се гвожђа чудотворна
Мирни ратар дохватио,
Волове је упрегнуте
Насред поља оставио.

Па из поља од милине
Уз планину с њим побјеже:
У срце му плам освете
Додир гвожђа тог ужеже!

Што ћу причат' даље што је
С овим гвожђем до сад било?
Но, најкраће : у Црпу се
Гору оно пооптрило !

Борђе.

То је било, него кажи
Наком сада што ће бити?

Старац.

Књаже млади! круно сјајна!
Ти ћеш сјутра побједити !
А за даље мож ли стари
Што у мачу погодити?

Старац.

(Иза дугог ћутања и гледања у
мач.)

Могу! да ћеш после рата
Преко мора одлазити !...

Борђе.

Још да хоћеш што год казат',
Би нам свима било мило !

Старац.

(Иза дугог гледања.)

Вријеме је и крешево
Неке знаке изгладило...

В. Оливер.

Кажи шта ако знадеш,
Ми смо старче спремни свему!

К. Јован.

Кажи, стар си, што нас чека,
Бојати се немаш чему! ...

Стари.

Чуј, Јоване, Озоров синче!
Истину ћу вама рећи,
Па да ћеш ме, ка' си река',
Мачем ноћас тим посјехи:

Сјутра сјајну побједу ће
Књаз Ђорђија одржати,
Али зетски крш у круну
Дуго не ће њему сјати!

Кад тад Турци освојиће,
Ка' Србију сву осталу,

Ову дивну и јуначку
Бановину вашу малу.

Па ћете се узмакнути
С те равнице у клисуре,
Ће валови турског мора
Не ће моћи да истуре.

Али ће вас зашљускиват'
У невоље и у јаде,
Сва вам добра поплавити
Без слободе и без паде...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
Добра куд ће старче бољег
Од слободе и од паде?
Ми нијесмо ништа криви
Царевина што пропаде!...

Старац.

Не! Отолен с руке вам је
Да је опет уздигнете,
А не ћете, докле брата
На сјеверу не стечете.

К. Јован.

Далеко је сјевер хладни!

Старац.

Ал' Русја, млада мати,
Узданого брата вама
Хоће брзо одињхати!

Брат на чудо ц'јелом св'јету
Узрастиће и присијети,
Од њега ви нико ништа
Учињети не ће смјети!

К. Јован.

Како ћемо познати брата?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

CRNE GORE

CRNOJEVIĆ

Војеводу и пастира

Бог ће вама даровати
Из ћелија манастира!

Ка' обични свептеници
Тај духовник не ће бити:
Осим крста црквенога
На се не ће он носити

Нити црну кампавку,
Нит' мантију, нити штаку,

Већ доламу, сабљу, токе
И челенку на калпаку!

Тај ће брату пружит' руку,
Чак са југа на сјеверу,
И за братску узданицу
Један другом даће вјеру.

И од када добијете
Под крст тога војеводу,
Почећете низ клисуре
Разасипат' ви слободу

И у Вету и у друге
Душанове бановине

Ви спајања опет бити
Узрок... љешше царевине!

(Старац почињући се колебати.)

Напрега' сам... много душу...

У будућност... са читањем!...

Придрж'те ме!... да са мачем...

Овим чудним... сад... не панем!...

(Приступа к. Јован и к. Перун,
први узима мач из руку старче-
вих а ки. Перун га изводи из
шатори.)

ПОЈАВА III.

Бојно поље.

(Даница — Марта. Даница обучена у веселе хаљине, заврнула рукаве носећи кондијер с водом, а Марта други с вином. Даница дубоко замишљена и суетна)

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
Даница. CRNOJEVIĆ
(За себе.)

Тамо брата два се боре,
Ох, случаја грозовита!
На чију ће душу пасти
Она тамо крв пролита?

(Па на једном весело.)

Е баш тако! тако! тако!
Ево боја! ево хора!
Прашина се страшна диже
Љешкопољских испод гора!

Вјеже Турци! благо нама!
Виђи Марто, што се чини!
Чујеш брда како јече?
Равап види како дими!

Марта.

Дим је поље притиснуо,
Коњаници бој ту бију!

Даница.

А барјаци ето гашу
Весело се кроз њ вију!

Вјереник је мени тамо
И отац ми остарали,

И за њим су помињели
Оба моја брата, мали!...

(Плаче.)

Даница.

Па што плачеш? весели се!
Дан је овн знаменити!
Ти си сретна кад си могла
Па бој све то испратити!

Марта.

Па и сама ја се бојим!
Чујеш људи како вичу?
Видиш како погоне се
И пут нас се већ примичу!

Још страх ме је да се рана
Твоја, друго, не отвори!
Знаш, теби су забрањена
Помицања и напори!

NACIОНАЛНА
BIBLIOTEKA

Данас свуда је допунује,
Само једно не, плакање!

А с ума ми бјеше пало
Рањеничко моје стање!

(Размичући завој с ране.)

Сад ка' срце нек ми рана
Отворена к небу стоји!
С боловима браће Срба
См'јешају се боли моји!

(Показујући јој нека слома
копља, сабље и мачеве.)

Ето видни по ливади
Изломљена копља ова!
Док се тако скрше, сломе,
Бол замисли витезова!

И те сабље искривљене,
И пребјени мачи ови,
Што у борбу опитетише
Они дивни соколови!...

И. Рањеник.

Воде! воде!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Државна

CRNOJEVIĆ

Чујеш Марто?

Марта.

Неко ка' да иште воде?!

И. Рањеник.

Воде!

Даница.

(Грчи к рањенику и напаја га
водом.)

Ево мој јупаче
И браничу од слободе! —
И сретна ти рана била!
Од ње брзо преболно
И наскоро опет другу
На Једрену задобно!

І. Рањеник.

Привежи ми малко ову,
Јер ми махом крв источи!...

Даница.

Хоћу брате! како те зову?
Ах, ђе су ^{НАЦИОНАЛНА} ^{БИТКА} ^У ^{МОРТО} ^{ОЧИ!} ^{CRNE GORE ĐURĐE} ^{CRNOJEVIĆ}
Видиш, ови војник нема
Десне руке нишпи ока,
А на прси рана му је
Једна грдна предубока!...

І. Рањеник.

Десна рука остаде ми
У балчаку мача мога
Спрам састанка Вељег брда,
Вељег брда и Малога!...

(Даница по што га превеже од-
лази с Миртом.)

Даница.

Оздравићеш, оздравићеш!
А ми даље ип' морамо
Да још којем мученику
Нашу малу помоћ дамо!

Марта.

Ја се језим када ране
И још мртве гледам људе!
И бојим се да и нама
Дијема данас што не буде!

NACIONALNA BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE

Ја с' не бојим Марто драга!
А што нама бити ложије?

Марта.

(Опазивши још једног рањеника,
рукама на лице.)

О, рањеник ето други!...
Сав у крви, свети Боже!

Даница.

(Приступајући и томе рањенику.)

Еј, јуначе! оли воде?
Или вина би ли мало?

II. Рањеник.

О, да ми се напит' вина
Па ме тада и нестало!

(Даница му даје вина, а он гле-
дајући га.)

Познајем га! То је вино
Из берскијех винограда!...
Еј дала ти рука Божја
И да си ми здраво млада!

(Рањеник пије.)

Ну, погледај, па ми кажи,
Што сад чине војске твоје?

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

Доста слабо виђет' могу,
Ирашина се странна вије!

II. Рањеник.

О странама медунскијем
Вије ли се бој још тамо?

Даница.

Ка' пут Хота тутањ неки
С те се стране чује само!

II. Рањеник.

А видиш ли што од Блата?

Даница.

Пут Зетице Турци бјеже!
Наша војска за Турцима
У Говеђи Брод уљеже!

II. Рањеник.

Непријатељ држи ли се
До Цијевне иће више?

Даница.
Барјаци се ето наци
На бр'јег р'јеке помолише!

II. Рањеник.

Доста, доста! буди жива!
И мени је лакше сада!
Наша војска добила је,
Она турска већ пропада!

Него, цуре, хајте даље
Да још кога утјешите,

Или вином као мене
Рањеника напојите!

Марта.

(Напрасно устављајући се.)

Ја се бојим даће пћи!
Ови прикази мене страши!
Рањеници ту што леже
Сви нијесу они пачи!

Овђема је попадао,
Попадао фес и кана,
Међу мртвене крајине
Виђела сам и Драга!

Даница.

Твој кондијер мени пружи!
Ја ћу пћи док узамогу,
То сам дужна светој вјери,
А за Српство све ја могу!

(Марта се враћа, а Даница сама
продужује.)

Станко.

(Иза једнога трна гледа по пољу.)

Ох, ту жртва чудо што је!...
Зуби шкрипе на све стране!

Како јадни Црногорци
Свој завичај мили бране!

А на моје Анадолце
Смрт копрену црну свија!...
Аох роде! ух злочина!
Пака' на ме грјешна зија!

Је ли она? ил' сјен њена
Што се вије по разбоју?
Или гени Црногорства
Навјештава пропаст моју?...
Ко се да је јавио се!
Јер ме жива жеља мори,
И дави ме, ка' издајство,
Што учиних Црној Гори!...

(За тим Даница.)

Мало воде, Црногорко!

Даница.

Мало воде?... оно ко је?
Је ли машта? Боже свети!
Да л' ме око вара моје?

(Премисла.)

Воде дају и Турчину,
Кад је рањен нека пије,
Турчин рањен већ опасан
Он за нашу страну није.

(Пружа му кондијер с водом,
Станко пригнуо с кондијером,
није, окренут лицем к Даници.)

Ко је ово?... суд овамо!
Не труј воде, отровниче!

Станко.

(Држајући јонс водом.)

И још мало!

BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Даница.

(Одмајући му га са свијем.)

Ни кап више!
Крста, Српства издајниче!

Станко.

Вода ова живот враћа
Твоје кад је дају руке!
Сви болови одумину
И најжешће прођу муке!...

Даница.

Тебе? ту си, сада, Књаже,
И владару од Балкана?!

Станко.

Да! ево ме, ту сам, што ћеш?!
Донао сам тешких рана!

Ја се хтједох горе пришат',
Па гром сретох у висине!
Еј, радиј' сам и овако
Него душит' у висине!...

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ĐURĐE
CRNOJEVIĆ
(Витез.)

Ко је витез! ко је јунак!
Посјеците издајника!...

Станко.

Хришћанскијех чујеш рјечи
Тјешитељке рањеника!...

Даница.

Рањена сам у сред срца!
Рањена сам у сред душе!

А рукама све твојима,
Што ми срећу истргнуше!...

Рађена сам у љубави!
Рађена сам у младости!
Отрова ми живот слатки
Пун весеља и радости!...

Рађена сам у поносу!
Рађена сам као жена
Које чувства вазда бише
Узвишена и искрена!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

Па се свети, женска главо!
Дивно ти је сад запало!
Ову битку кад изгубих,
За живот ми није стало!...

Даница.

Да се светим!? то не могу,
Мој несретни вјерениче!
Љубав права, љубав чиста,
Ни у гроб се не одриче!...

Ти ме рани по тијелу,
И по срцу и по души!

А твој злочин спрема дома
Љубав моју не угуши!

Да се светим?! Глас љубави
Првобитне то ми брани!
Твоја су ми мрзна дјела,
А мили твоји данн!...

(Идиже му главу и даје му воде
да пије.)

Станко.

А, овакве у рај нема!
Опрости ми, света!

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Даница.

Кајеш ли се, свитице, роду

И хришћанству ти одмета?

(Станко затеза одговорити, а ме-
ђутим прилети Уљеша са два
Турчина и однесу Станка ра-
њена.)

Уљеша.

Ето паше Господара!
Унесимо њега живо!
Цару, вјери и Турџији
Без њега би било криво!

Станко.

(С рамена Турака, који га носе,
отискујући Даницу.)

Не кајем се! али жалим
Што не шћеде моја бити!
По се и још надам да ћеш
У Скадар ме походити!...

Даница.

(Сама.)

Он је спасен! а побједа
Савршено наша оста!
Па сад земља биће наша,
А ево јој славе доста!...
Све је на свом добро мјесту!
Само биће ово моје
Што је данас празно, пусто,
Без никакве пјели своје!...

Још како бих преживјела
Покор Станков страховити!
С побјеђеним вјереником
Свак ме може прекорити!

Рече: да се и још пада
Да љу њега походити...
Као добра вјереница
Ја то морам учинити!

Али како? Морача се
У језеро бистро слива,
А оно се у Бојану
Пред Скадарски град излива...

О Морачо, вјечни доме!
Причувај ме од нећипа,
Док у крило Језера ме
Твог не предаш плавог сина!...

Пак ће оно, као Јевер,
Довести ме испред града —
Ето тако походићу
Вјереника мога млада!...

(Скаче у Морачу.)

ПОЈАВА IV.

Иво.

(Водећи Осман-пашу.)

Осман-пашо! ти си јунак
Па спокојан сада буди!
Милостивиј' Господар је
Наш Ђорђија од свих људи!

Осман паша.

Валам слушај! Дротооче!
Све једино за ме бива,
Кад се пустих да сам онемаје
Под оружјем хватан жива!

А по вјери не може ме
Мач каурски препанути!
Оба ће ми након смрти,
Ока моја останути

Отворена ка' кутије
Кад ми станем сјећи главу,
Турци небо насљеђују
Кад на земљи траже славу!

В. Оливер.

(Водећи једног бега.)

Беже, у бој ко је јунак
Што добије то понесе!
Али адет у нас није
Да се робу квар панесе!

Бег.

Кад се спремах походити
Ове ваше ломне краје,
Питах каду, која сама
На кули ми сад остаје:

Кажу дадо, до то моје,
Је ли од смрти ништа теже?
„Робовање од смрти је
„Још мучније виду, беже!“

В. Дабижив.

(Водећи Селим-пашу.)

Моја војска, Селим-пашо,
Седам пута јуришива!
А твоја је других седам
До Мораче чак одбива!

Селим-паша.

Што је фајде, седам пута
Хрвати се по мејдану,

Када храброст анадолска
На Темовском данас пану!

В. Остоја.

(Џелива к. Јована.)

Нема грома без из неба!
Ни јунака без горитака!
Свијема нам данас поче
Твоја славна мишца јака!...

В. Калета.

(Глећи в. Остоју.)

Мој Остоја, дивна дава!
И побједу виђи наше!
Погибоше данас Турци!
А ево им овђе наше!

(Почињу долазити други војници.
За тим Ђорђе с многим барјаци-
ма турским окружен, војници су
весели и грле се међу собом.)

К. Јован.

Унуци ће пјеват' наши
Славу овог срећног дана,
Ал' под ноге још нек наше
Тресне поље од мејдана!

Коло, момци и јунаци!
Куд ће љепше поигриште,

Него ово љеневима
Покривено разбојиште?!

Коло! пјесму запјевајмо!
И вијенац колом свијмо!
Па вијенцем од јунака
Вођу нашег опколимо!

Сви пјевају.

Живно нам крупно сјајна!
Живно нам, Нанљединче!

Храбра војска Црна Гора
С војводама деби кличе:

Хура! хура! добојници!
Хура! Књазу и јунаку!

Од којег Црна Гора
Очекива срећу сваку!...

Борбе.

(Скида капу.)

Слава Богу ратовања!
Слава вама, браћо драга!
Слава милој Црној Гори,
Која данас скрши врага!

Сви.

Слава теби, Господару!

Борђе.

Колико је, војевode,
Дан данашњи покосио
Бранилаца од слободе?

Сви.

Још не знамо, Господару!

Борђе.

Ивану су вагда били

Прва брда на мени.

Јесу ли се још извацили?

Сви.

Сад ће! сад ће, Господару!

Борђе.

А јесте ли ви, главари,

Сви од боја остали?

Где! Ђе ми је Перун стари?

В. Калета.

Кнез је Перун погинуо

Тама на крај хумског блата!

Видно сам кад је пао
С бијелога свога хата!

Борђе.

Жао ми је старог кнеза,
Вјерног слуге оца мога!
Душа му се веселила
Уз пријестол вишњег Бога!

В. Остоја.

Он је срећан, Господару,
Што је данас славно пао!
За њега би грђе било,
Да је старац ~~жив~~ остао!...

Мало прије ~~оци~~ ~~дјево~~
Даница се утопила!

Видно сам, кад је млада
У Морачу ускочила!

Борђе.

Еј, Данице, несрећнице!
Несуђена снахо моја!
Страст љубави спрема Станка
Љубав дома, свлада твоја.

(Калети.)

Те два наше, тога бега,
Вод' Калета оцу Иву,

И од стране ц'јеле војске,
Изручи му харност живу.

За благослов и поуку
Коју нама даје свима,
Вјерна војска и син вјерни
Сљедују му савјетима!

(Пашама.)

Паше! чујте! на нашу је
Срећа бојна била страну!
Сирама паше, вану храброст
Признали смо на мекдану!

С тога ^{NACIONALNA} ~~не~~ ^{војсковођа} ~~војсковођа~~ знаци
Да на паше ^{CRNE GORE ĐURĐE} ~~буду~~ ^{CRNOJEVIĆ} ~~буду~~
Вратите им бритке сабље
Које ките витезове!

(Враћају сабље пашама, које в.
Калета одводи. Војводама и
војсци.)

А сад, браћо, на кољена!
Славу небу да одамо
И данашњи дар побједе
Вољи вишњој да признамо!

Боже! који штитиш правду,
И у ког је свака сила,

А без твоје моћне силе
Што би наша сила била?!

Милостиво ти си данас
Заштитио Гору Црну!
Чија рука него твоја
Војску турску разби, врну?!

Боже! док је Црне Горе
И душица у њој правих,
Сваки дома да издајник
Као Станко несправи!

И у горе наше миле
Родомљубом дух уздржи!
А ништавце и сплеткаре:
Боже свети! сиржи! сиржи!

Без Дсана и Перуна
Не остављај наше горе!
Да за име, правду твоју
И мило се Српство боре!

А у младе Црногорке
И њихове пјежне груди
Љубав к роду кроз вјекове
Нек Даничин примјер буди!

(Завјеса се спушта.)

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE DURDE
CRNOJEVIC

